

Leupegem - Meersbloem (Oudenaarde, Oost-Vlaanderen)

Projectcode: 2017D52

April-mei 2017

ARCHEOLOGIENOTA

BUREAUONDERZOEK (FASE 0)

DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Clara Thys, Joren De Tollenaere, Aaron Willaert
Wetenschappelijke begeleiding: Dieter Demey

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Janiek De Gryse, OE/ERK/Archeoloog/2015/00043

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2017

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek	6
1.1 Beschrijvend gedeelte	6
1.1.1 Administratieve gegevens	6
1.2 Onderzoeksoopdracht	8
1.2.1 Onderzoekskader	8
1.2.2 Juridische context	8
1.2.3 Randvoorwaarden	8
1.2.4 Archeologische voorkennis van het terrein	8
1.2.5 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief	9
1.2.6 Onderzoeksmethode- en strategie	10
1.2.6.1 Methode	10
1.2.6.2 Fysisch geografische situatie	11
1.2.6.3 Bekende archeologische vindplaatsen	11
1.2.6.4 Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader	11
1.2.6.5 Verstoringshistoriek	12
1.3 Assessmentrapport	13
1.3.1 Ruimtelijke situering	13
1.3.2 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens	14
1.3.2.1 Traditionele landschappenkaart (geomorfologie)	15
1.3.2.2 Geologie	16
1.3.2.2.1 Tertiair	16
1.3.2.2.2 Quartair	17
1.3.2.3 Bodem	18
1.3.2.3.1 Bodemtypes	18
1.3.2.3.2 Bodemerosie	19
1.3.2.4 Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop	20
1.3.2.5 Hydrografie	22
1.3.2.6 Sonderingen	22
1.3.3 Gekende archeologische waarden	25
1.3.3.1 Historisch en cartografisch onderzoek	25
1.3.3.1.1 Historische achtergrond	25
1.3.3.1.2 Historische kaarten	26
1.3.3.1.3 Huidige gebruik en verstoringen	29
1.3.3.2 Beschrijving van de gekende archeologische waarden	42

1.3.3.3	<i>Projectgebied gesitueerd ten aanzien van zijn landschappelijk en culturele kader</i>	<i>47</i>
1.4	Synthese	49
1.4.1	Beantwoorden van de onderzoeksvragen	50
Deel 2:	Bibliografie.....	51
Deel 3:	Bijlagen.....	52

FIGURENLIJST (2017D52)

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt).....	7
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).....	7
Figuur 3: Geplande werken weergegeven op de GRB-Basiskaart (Bron: Geopunt).....	9
Figuur 4: Geplande werken weergegeven op de GRB-Basiskaart (Bron: Geopunt).....	10
Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)	13
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).....	15
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt)	16
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt)	17
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt)	18
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel (Bron: Geopunt)	19
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt). 20	
Figuur 12: Hoogteverloop van het projectgebied (van noord naar zuid) volgens de profiellijn weergegeven op het DHMV (bron: Geopunt).....	21
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt)	22
Figuur 14: locatie van de sonderingen uit 1993 (bron: Laboratoria Van Vooren, 1993).....	23
Figuur 15: beschrijving van de sonderingen uitgevoerd in 1993 (bron: Laboratoria Van Vooren, 1993)..	24
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Villaretkaart, 1745-1748 (Bron: Geopunt).....	26
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt)	27
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt)	28
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt)	28
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt)	30
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt)	30
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt)	31
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt)	31
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)	32
Figuur 25: situering van de werken uit 1995 op de meest recente orthofoto.	33
Figuur 26: Foto's werf 1995	38
Figuur 27: Foto's huidige toestand.....	41

Figuur 28: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt)	42
Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)	47
Figuur 30: visualisatie van de geplande werken op de meest recente orthofoto.	49

TABELLENLIJST (2017D52)

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.	6
Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....	14
Tabel 3: Overzicht van de historische situatie van de historische kaarten.....	29
Tabel 4: Overzicht van de aanwezige CAI.	42

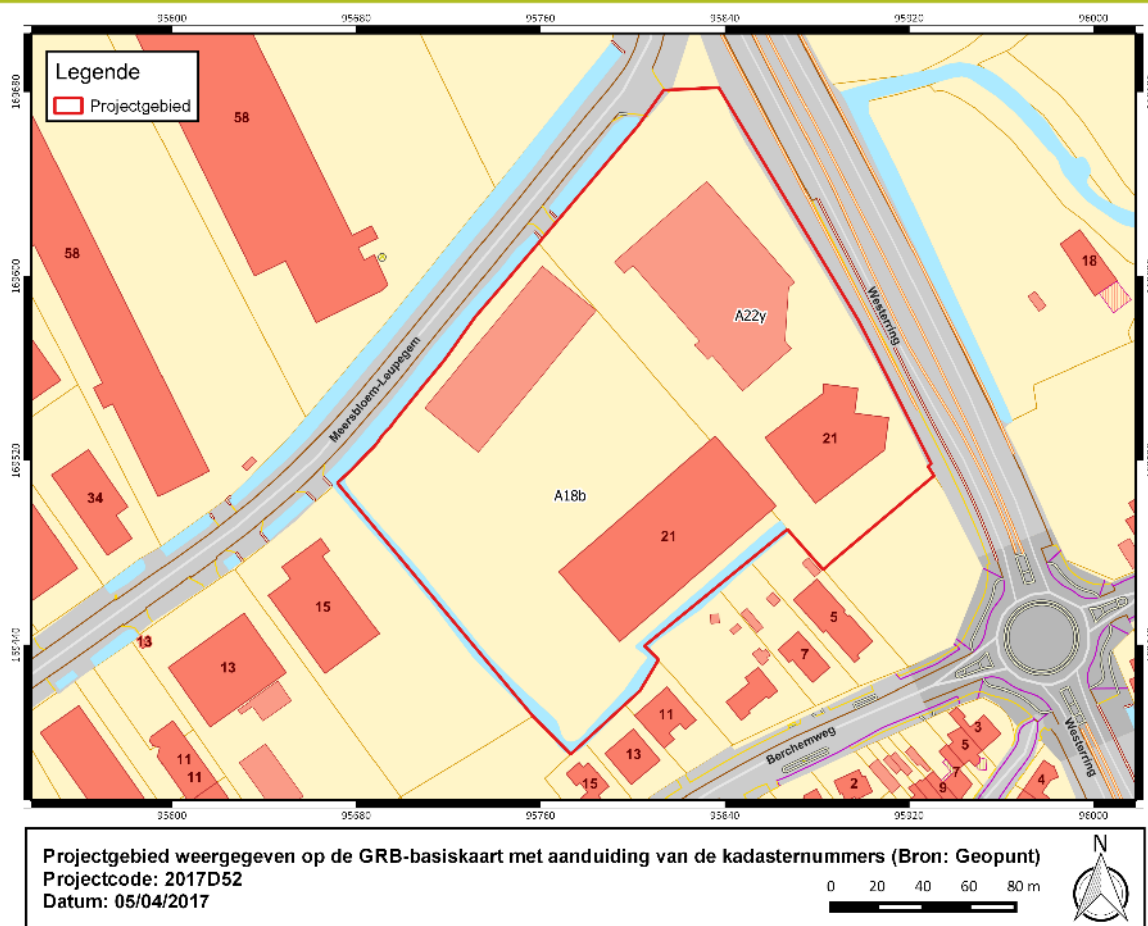
Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

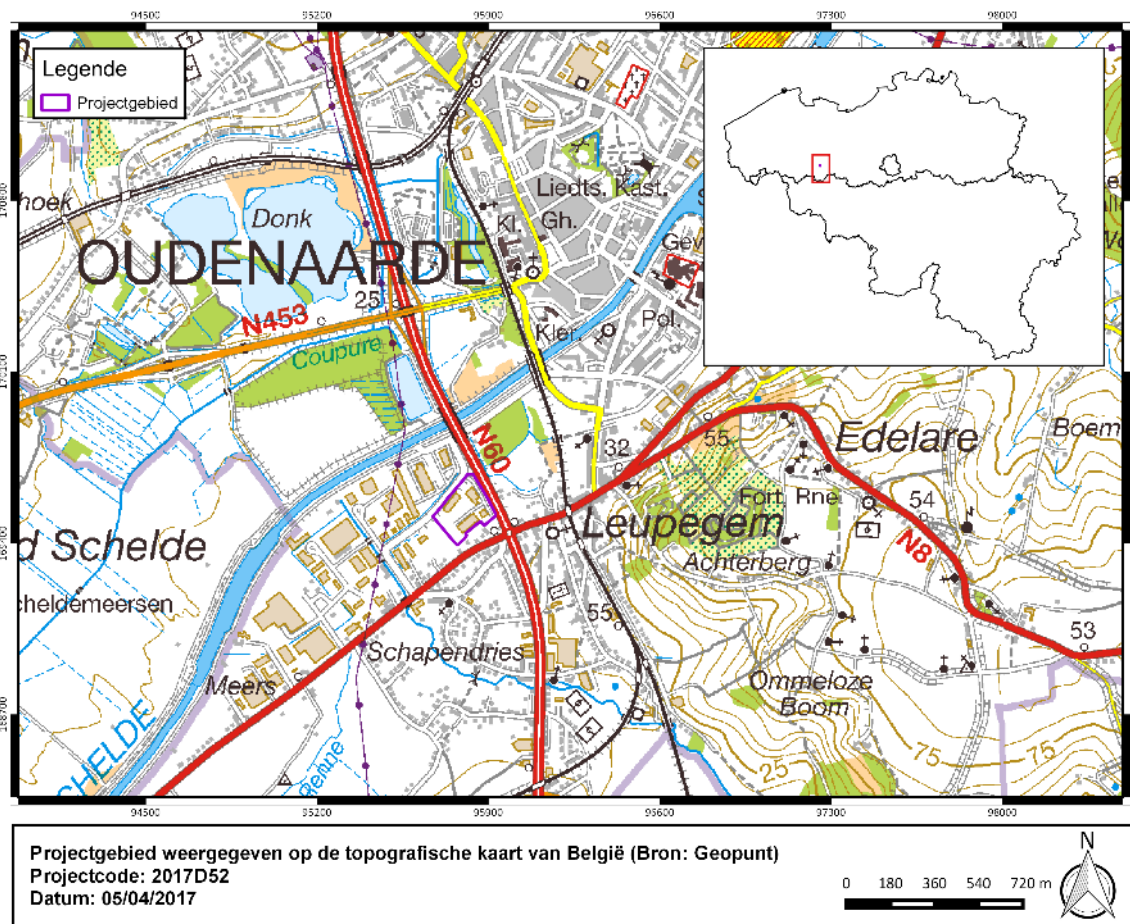
1.1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	Oost-Vlaanderen
	Gemeente	Oudenaarde
	Deelgemeente	/
	Postcode	9700
	Adres	Leupegem-Meersbloem
	Toponiem	Leupegem - Meersbloem
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 95538 Y _{min} = 169372 X _{max} = 96018 Y _{max} = 169705
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Oudenaarde, Afdeling 7, Sectie A, nrs. 18B en 22Y Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Janiek De Gryse (erkend archeoloog) Dieter Demey (projectleider archeologie) Wouter Van Goidsenhoven (archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Joren De Tollenaere (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt)

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt)

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Onderzoekskader

Aanleiding van onderhavig bureauonderzoek vormt de geplande sloop én de verbouwing/uitbreiding van een commerciële ruimte/ kantoren met atelier, toonzaal, burelen en parkeergelegenheid. Het projectgebied wordt in deze studie Oudenaarde Meersbloem genoemd.

Met onderhavig bureauonderzoek wordt de eerste stap gezet van archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een bekrachtigde archeologienota en aldus de behartiging van de archeologische belangen binnen de planrealisatie conform het actueel Vlaams erfgoedbeleid.

Het archeologisch vooronderzoek betracht vooreerst archeologische artefacten en sites op te sporen binnen de grenzen van projectgebied Oudenaarde Meersbloem-Leupegem. Finaal formuleert het archeologisch vooronderzoek een beargumenteerde inschatting van het potentieel voor kennisvermeerdering van eventueel aanwezige archeologische resten binnen de grenzen van het projectgebied en hoe hiermee om te gaan in het kader van de planuitvoering.

Een dergelijke inschatting kan gebeuren na het beantwoorden van de volgende onderzoeksvragen:

- Wat is op basis van de bestaande bronnen, het archeologisch potentieel van het projectgebied?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van één of meerdere archeologische sites?
- Indien niet, kan de afwezigheid van indicaties op basis van de resultaten van het bureauonderzoek verklaard worden?
- Indien wel, kan op basis van bestaande bronnen bepaald worden wat de aard, datering en bewaring is?
- Wat is de verstoringshistoriek van het plangebied en welke invloed heeft dit op het archeologisch potentieel van het terrein?
- Welke impact hebben de geplande werken op het archeologisch bodemarchief?
- Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van een eventueel aanwezige archeologische site?

1.2.2 Juridische context

Het projectgebied bevindt zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als industriegebied. Bovendien bevindt het zich noch in een zone waar geen archeologie te verwachten valt, noch in een archeologische site en noch in een vastgestelde archeologische zone.

Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 5000 m² of meer beslaat.

De oppervlakte van het ingreep in kwestie bedraagt 7400m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.3 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

1.2.4 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Oudenaarde Meersbloem-Leupegem werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

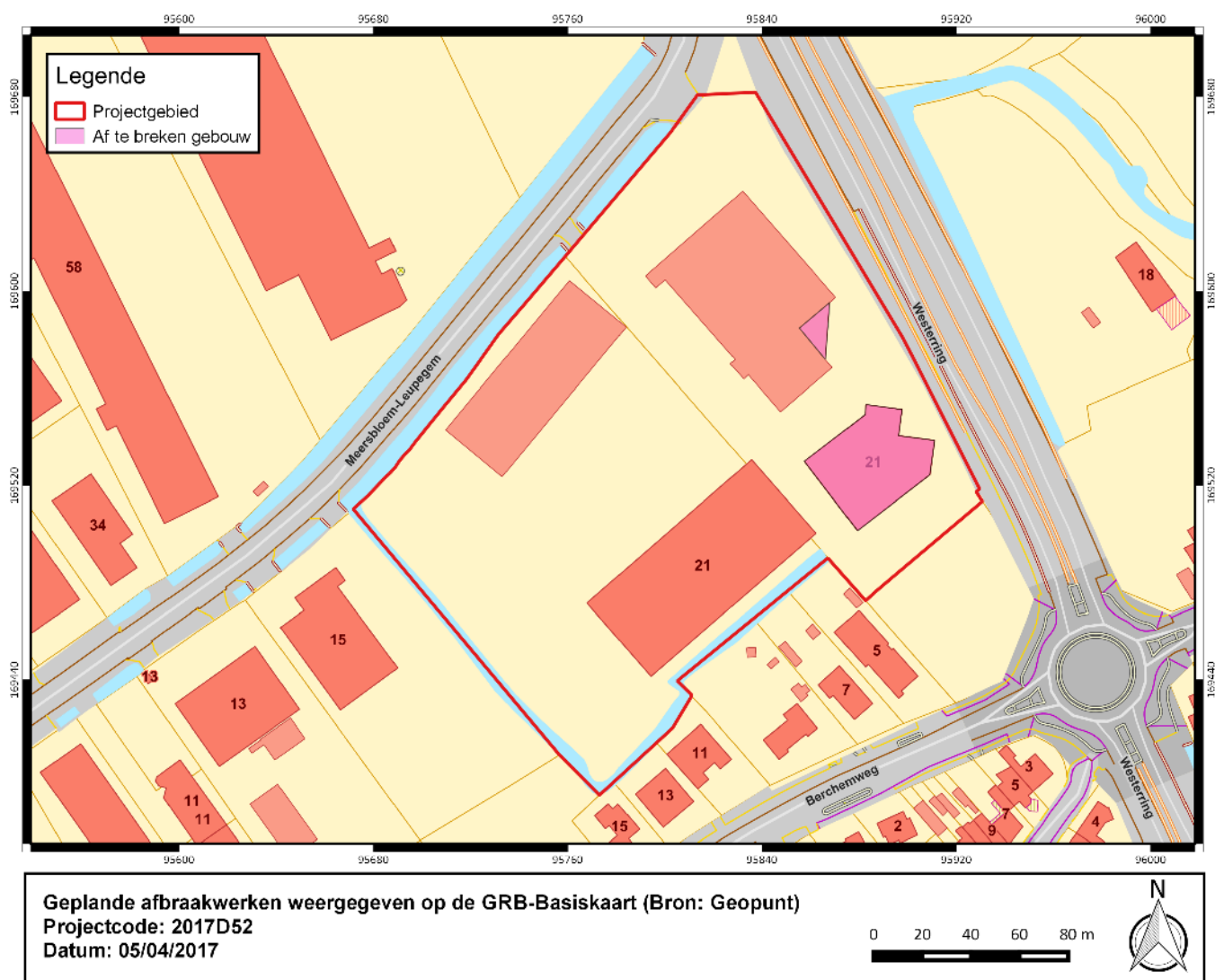
In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.2.5 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief

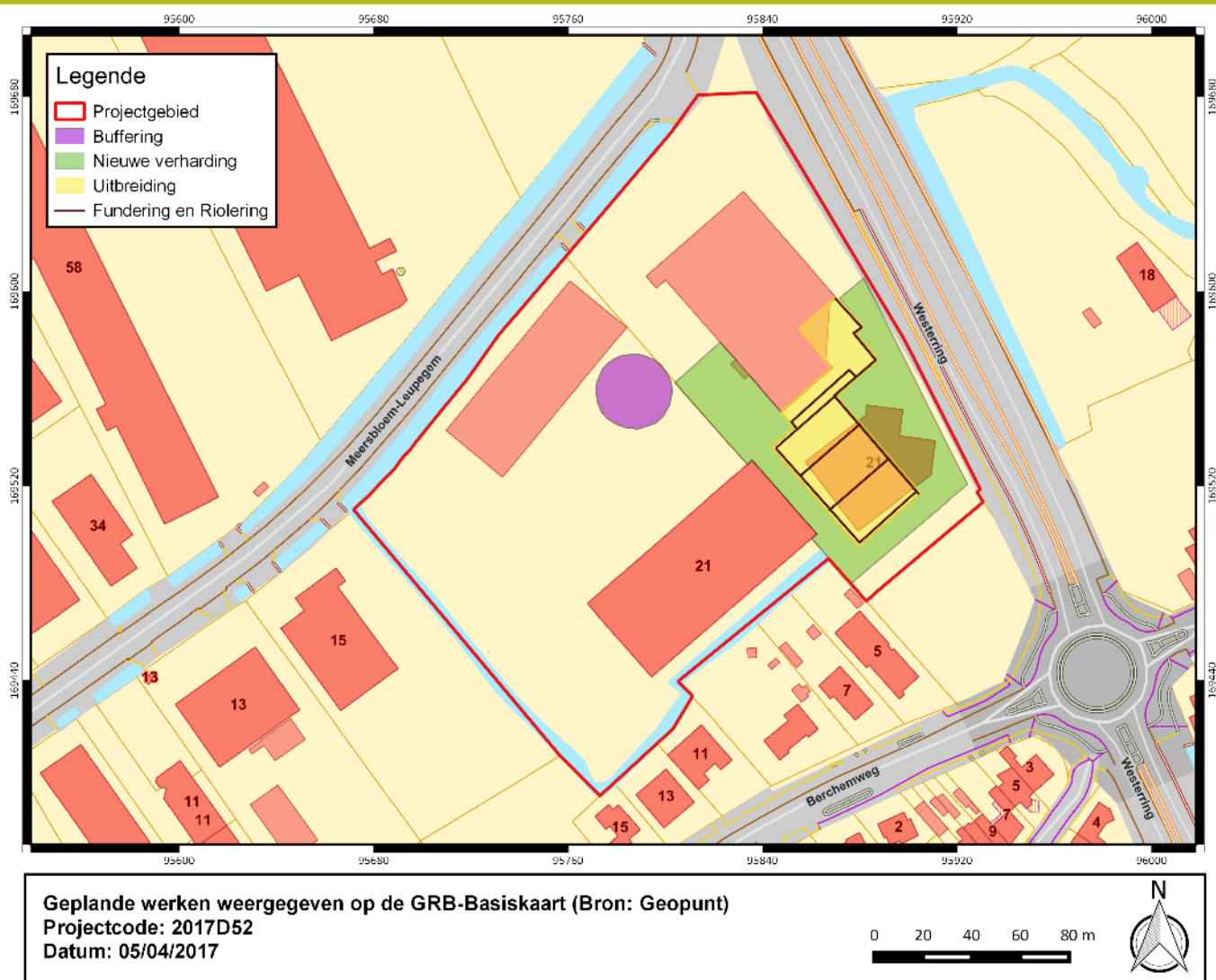
De opdrachtgever plant de sloop én de verbouwing/uitbreiding van een commerciële ruimte/ kantoren met atelier, toonzaal, burelen en parkeergelegenheid. De totale oppervlakte van het projectgebied bedraagt ca. 3,8 ha. De sloopwerken nemen een oppervlakte in van ca. 1700 m². De uitbreiding neemt een oppervlakte in van ca. 7400 m².

Sloop

De 2 loodsen op het perceel 7^e Afdeling, Sectie A, nr. 18B blijven ongewijzigd. Het volume op het kadastraal perceel 7^e afdeling, Sectie A, nr. 22y (dichtst bij het rond punt) dat de burelen van het bedrijf herbergt wordt gesloopt. Ook het grootste bouwvolume binnen dit kadastraal perceel wordt gedeeltelijk gesloopt. Deze te slopen bouwvolumes zijn aangeduid op Figuur 3.

Figuur 3: Geplande werken weergegeven op de GRB-Basiskaart (Bron: Geopunt)

Figuur 4: Geplande werken weergegeven op de GRB-Basiskaart (Bron: Geopunt)

Buffering: De buffering zal bijna centraal tussen de bestaande bebouwen ingeplant worden (cfr. Figuur 4). De oppervlakte van deze buffer is ca. 751 m² en de ingreep in de bodem zal max. 40cm bedragen.

Infiltratie: gebeurt door middel van een lange gracht, ter hoogte van een bestaande gracht net ten zuiden van de Meersbloem-Leupegemweg. Hier zal de bodem niet verstoord worden.

Uitbreiding: De nieuwe funderingen voor de geplande burelen zullen 1 à 1,2 meter onder vloerpas lopen. De oppervlakte van de uitbreiding bedraagt ca. 2600 m².

Nieuwe verharding: nieuwe asfaltverharding ter vervanging van de bestaande die tegenover de nieuwe gebouwen dient gelegd te worden op dezelfde hoogte ervan. De oppervlakte van de nieuwe asfaltverharding bedraagt ca. 4067 m²

1.2.6 Onderzoeksmethode- en strategie

1.2.6.1 Methode

Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

1.2.6.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen. De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad van het archeologische erfgoed.

Volgend kaartmateriaal werd geconsulteerd t.b.v. de aardkundige analyse van de projectlocatie:

- Tertiair geologische kaart van Vlaanderen
- Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart
- Geomorfologische kaart

1.2.6.3 Bekende archeologische vindplaatsen

Dit wijst op vindplaatsen waar de fysieke neerslag van menselijke activiteiten uit het verleden reeds werd vastgesteld en gedocumenteerd. Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het projectgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed geraadpleegd.

1.2.6.4 Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties.

Om bij deze casus inzicht te verwerven over de archeologische indicatoren in het plangebied werd onderstaand historisch kaartmateriaal geanalyseerd:

- Villaretkaart
- Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgenomen op initiatief van de graaf de Ferraris (1771-1778)
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1841
- Kadasterkaart van Philippe-Christian Popp (1842-1879)

Op basis van dit kaartmateriaal kan het landgebruik vanaf de tweede helft van de 18de eeuw vastgesteld worden en de eventuele gevolgen ervan op het archeologisch bodemarchief ingeschat worden.

Deze gegevens werden aangevuld met informatie afkomstig uit archeologische en historische literatuur, daarnaast is ook gebruik gemaakt van data over de lokale toponymie en geschiedenis.

De keuze van de bronnen is gebaseerd op graad van relevantie en toegankelijkheid.

Om het cultuurhistorische kader van het projectgebied in kaart te brengen, werd het kaartmateriaal beschikbaar op Geoportaal geconsulteerd.

1.2.6.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van de planlocatie bepaalt in belangrijke mate de gaafheid en bewaringsgraad van het archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, verslagen van bodemonderzoeken of informatie uit de aardwetenschappelijke kaarten een grote rol spelen bij het correct inschatten van de aanwezigheid en van de bewaringstoestand van de archeologische resten.

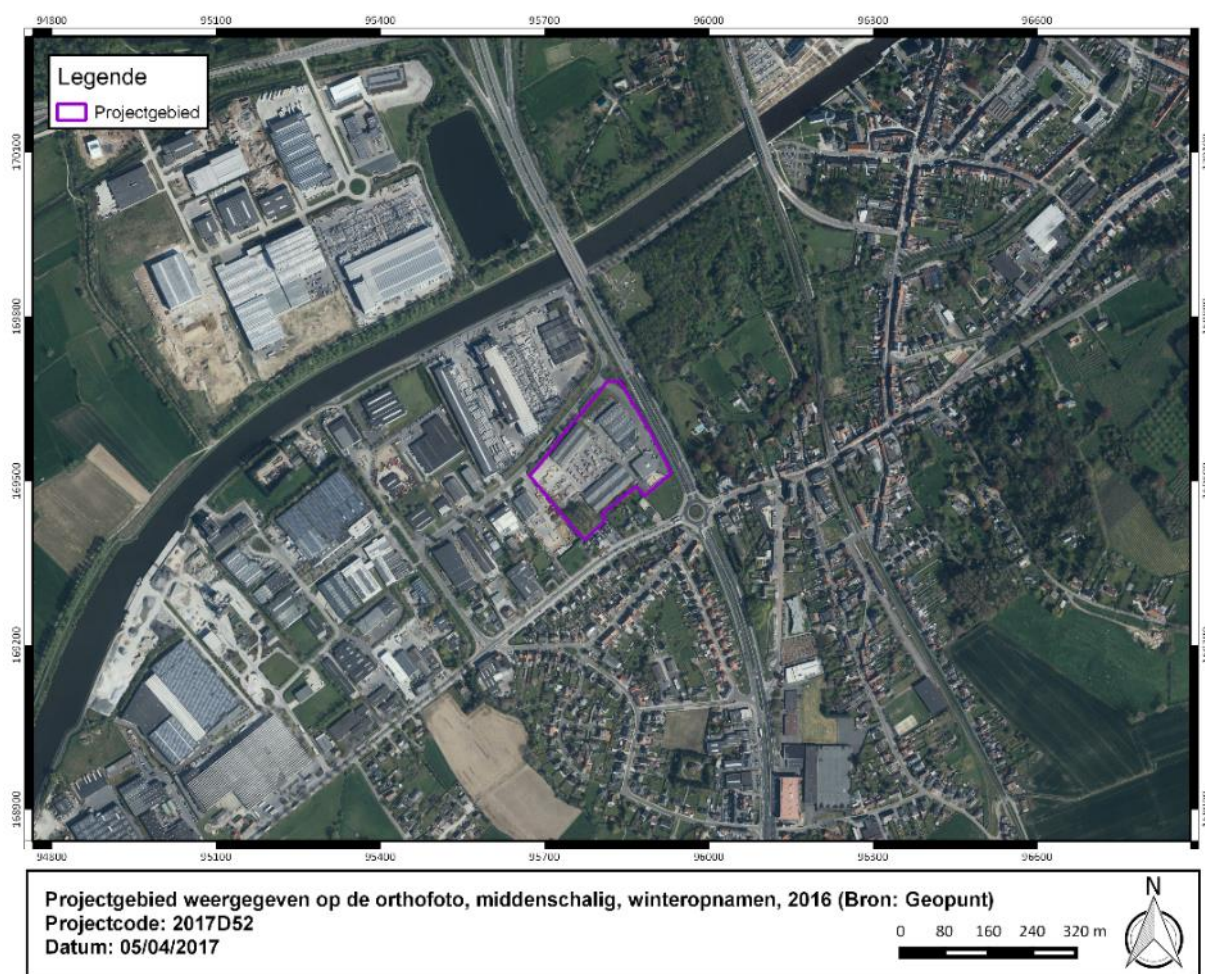
1.3 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.3.1 Ruimtelijke situering

Het onderzoeksterrein is gelegen in Leupegem, deelgemeente van Oudenaarde in de provincie Oost-Vlaanderen. Leupegem is gelegen aan de Schelde, ten noorden grenzend aan de stad Oudenaarde, ten noordoosten aan Edelare, ten zuidoosten aan Maarke-Kerkem (Maarkedal), ten zuiden aan Etikhove (Maarkedal) en ten westen aan Melden. Het projectgebied grenst aan de westzijde aan de Westerring, aan de noordzijde aan Meersbloem – Leupegem en aan de zuidzijde aan Berchemweg. Ten noorden van de locatie loopt de Bovenschelde.

Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)

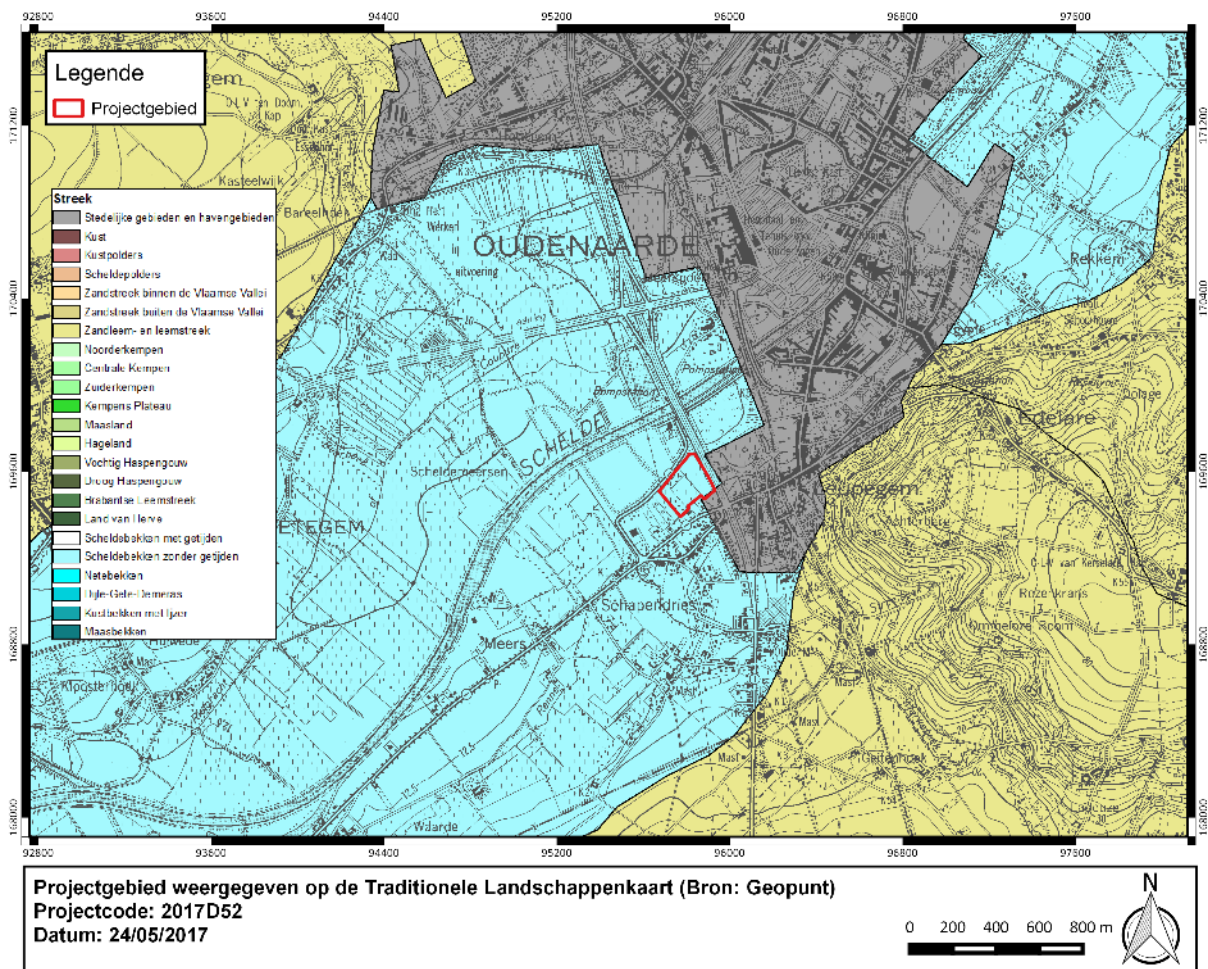
1.3.2 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

Bron	Informatie
Traditionele landschappenkaart	Scheldebekken zonder getijden
Tertiair	Lid van Saint-Maur (Fm. Kortrijk)
Quartair	Type 3a: fluviatiele afzetting/eolische afzetting/fluviatiele afzetting
Bodemtypes	Eepy, (u)Lep
Potentiële bodemerosie	Verwaarloosbaar
Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen	Gemiddelde hoogte ca. 11,5-12 m TAW
Hydrografie	Bovenscheldebekken (deelbekken: Scheldeheuveld) Waterlopen: Bovenschelde, Maarkebeek

1.3.2.1 Traditionele landschappenkaart (geomorfologie)

Het projectgebied is gelegen in het Scheldebekken zonder getijden.

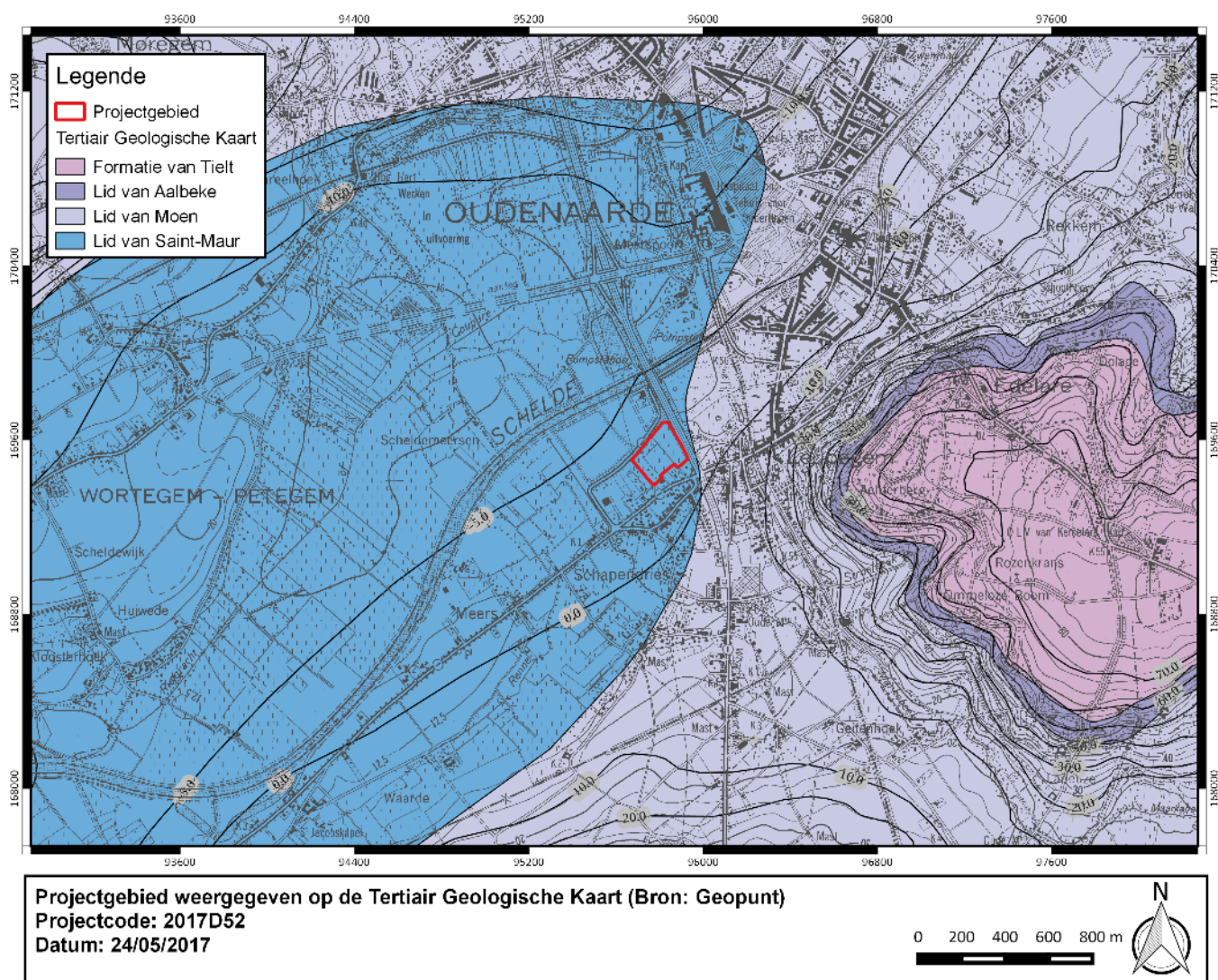
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt)

1.3.2.2 Geologie

1.3.2.2.1 Tertiair

Het projectgebied is gelegen in het **Lid van Saint-Maur** (Formatie van Kortrijk). Deze formatie bestaat hoofdzakelijk uit mariene kleiige sedimenten, die weinig macrofossielen bevatten en is de eerste afgezette formatie van het Vroeg-Eoceen (54,8 Ma – 49,0 Ma). Over het algemeen worden de afzettingen siltiger of zandiger (ondieper afzettingsmilieu) naar het zuidoosten toe en homogeen kleiiger naar het noorden en noordoosten toe (dieper afzettingsmilieu). De Formatie van Kortrijk wordt ingedeeld in vier leden; van onder naar boven: het Lid van Mont-Héribu, het Lid van Saint-Maur, het Lid van Moen en het Lid van Aalbeke. Het Lid van Mont-Héribu rust op de Groep van Landen.

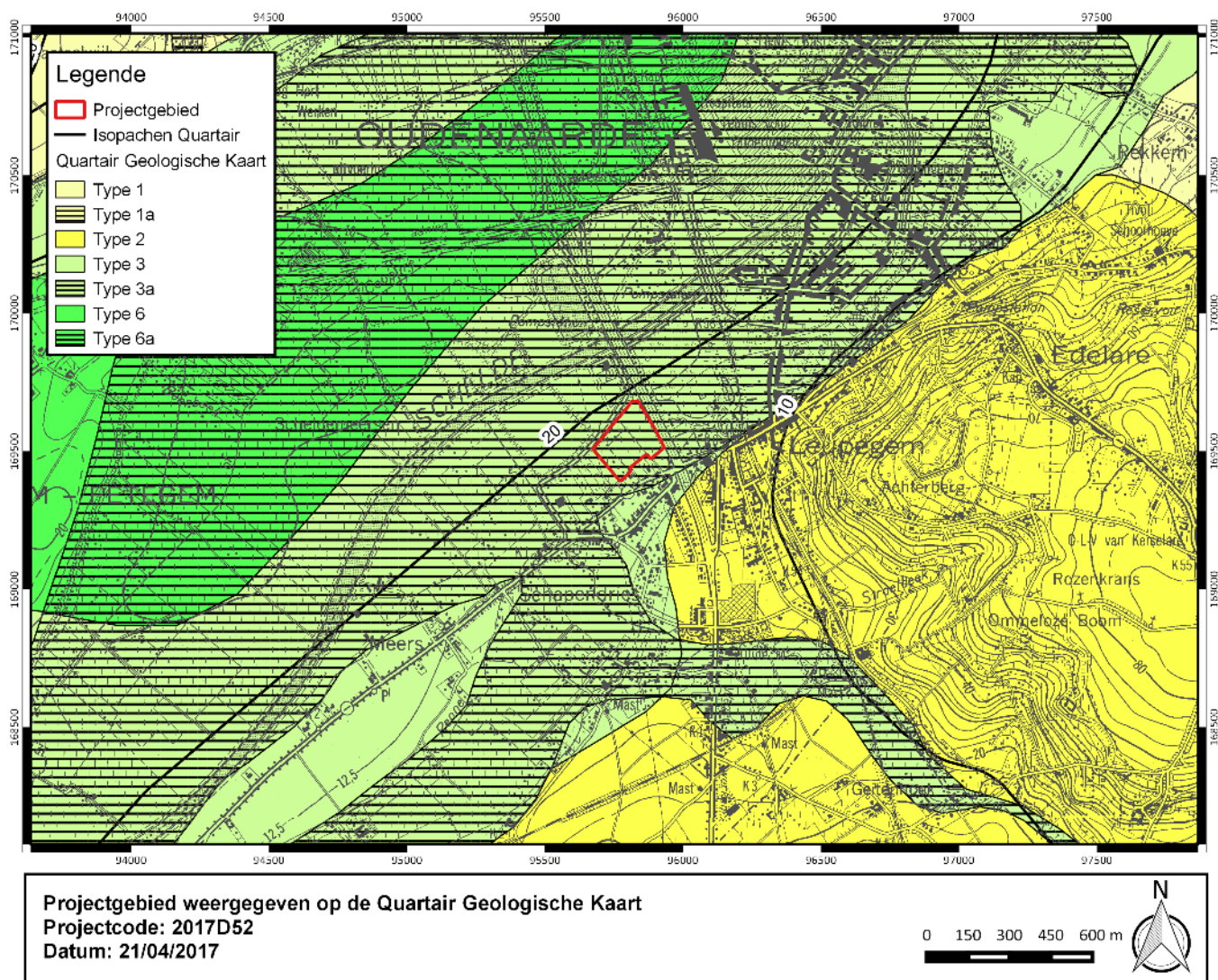
Het **Lid van Saint-Maur** is een grijze homogene afzetting van fijnsiltige klei met intercalaties van grof siltige klei of van kleiige fijne silt. Het is afgezet in een rustig open-shelf milieu en wordt vaak uitgebraat voor de vervaardiging van bakstenen.

Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt)

1.3.2.2.2 Quartair

Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 3a**. Het bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen. Binnen deze afzetting kunnen mogelijks hellingsafzettingen van het Quartair voorkomen. Lokaal kan deze eolische afzetting afwezig zijn. De top bestaat uit een fluviatiele afzetting (organochemisch en primair inclus) van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal.

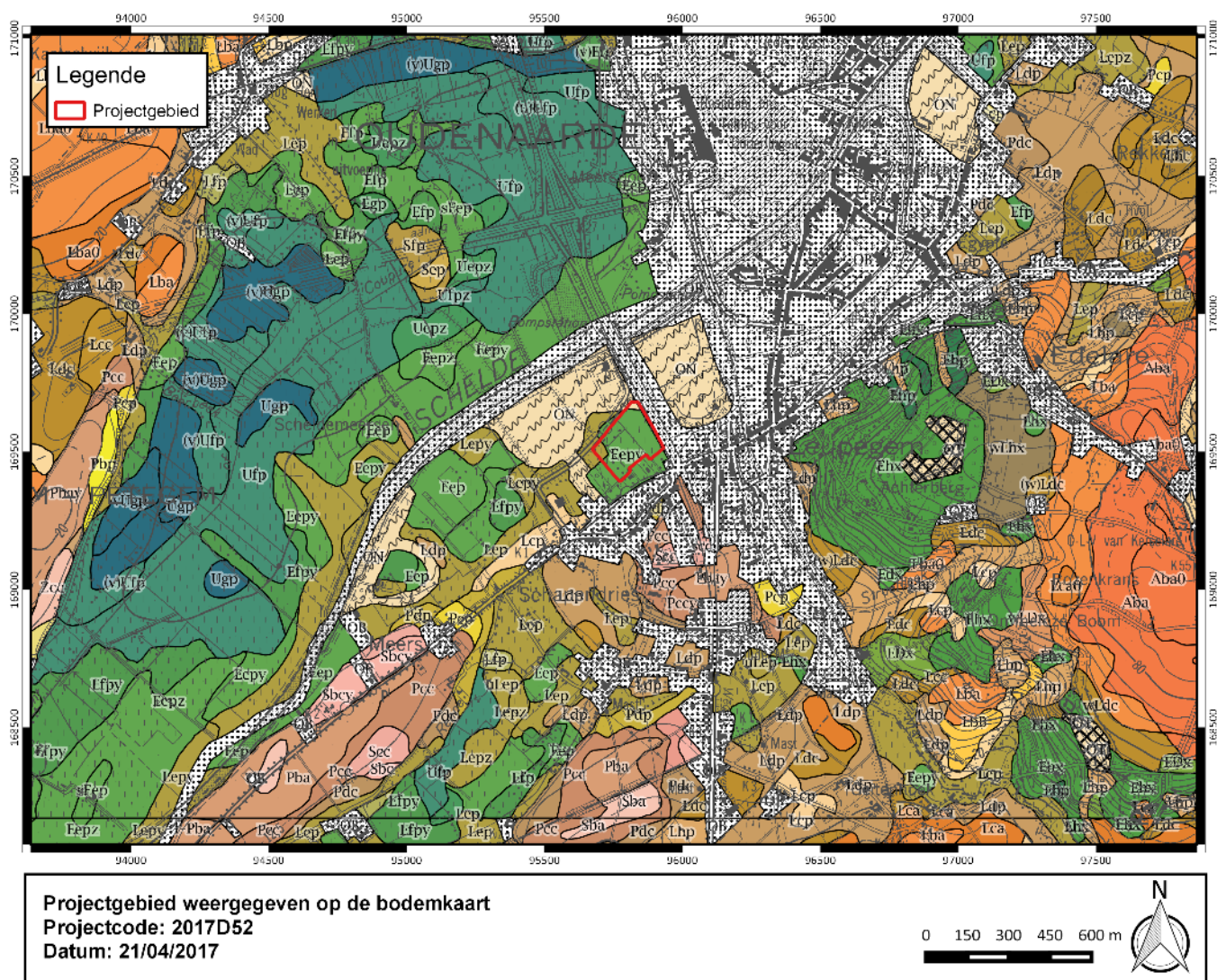
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt)

1.3.2.3 Bodem

1.3.2.3.1 Bodemtypes

Het bodemtype **Eepy** is een sterk gleyige kleibodem zonder profiel en de sedimenten worden zwaarder (of fijner) in de diepte.

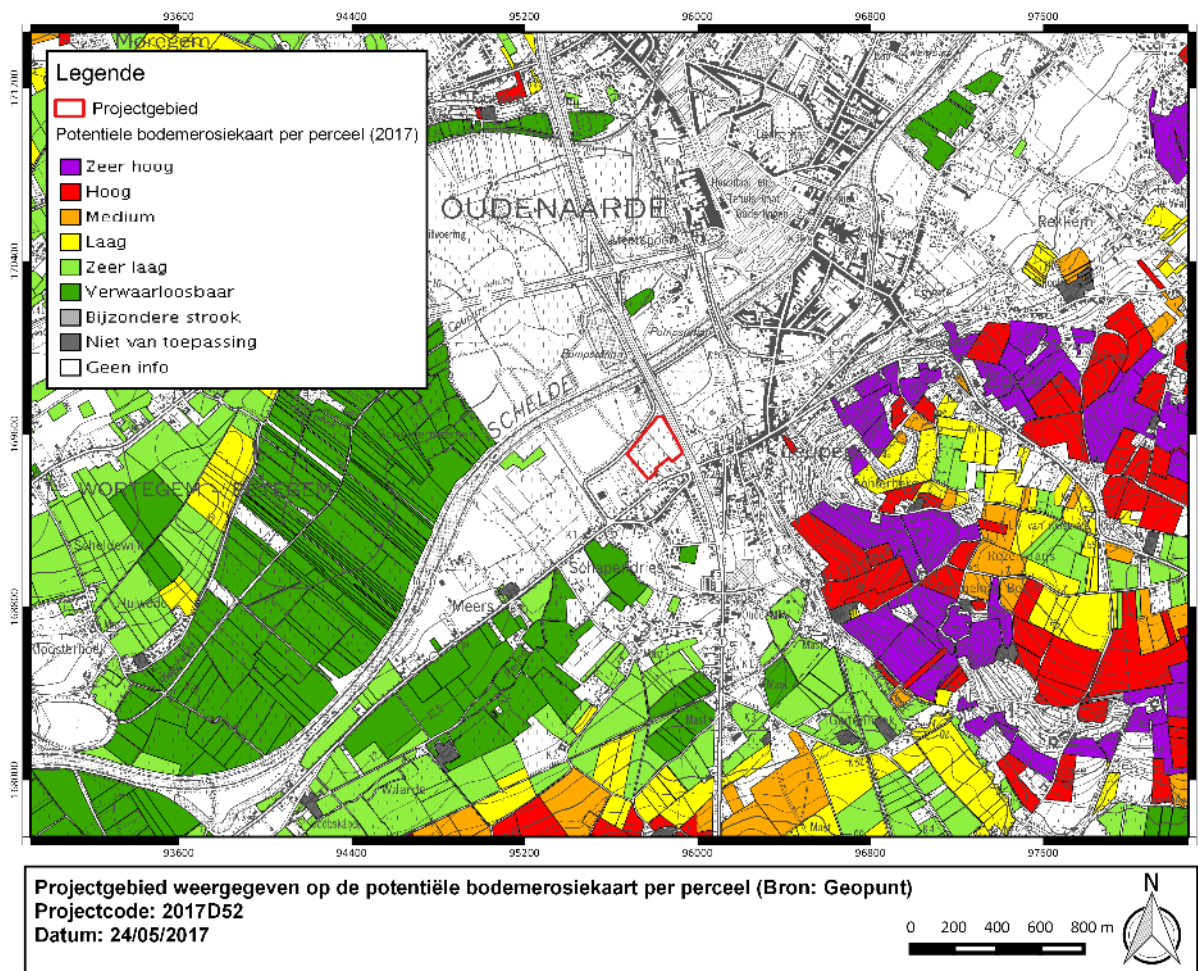
Het bodemtype **(u)Lep** is een natte zandleembodem zonder profiel met klei op matige diepte (tussen 75 en 125 cm). Het is een hydromorfe alluviale bodem en is veel te nat. De kleur is grijs met talrijke roestvlekken. Dieper dan 80 cm wordt blauwgrijs reductiemateriaal aangetroffen.

Figuur 9: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt)

1.3.2.3.2 Bodemerosie

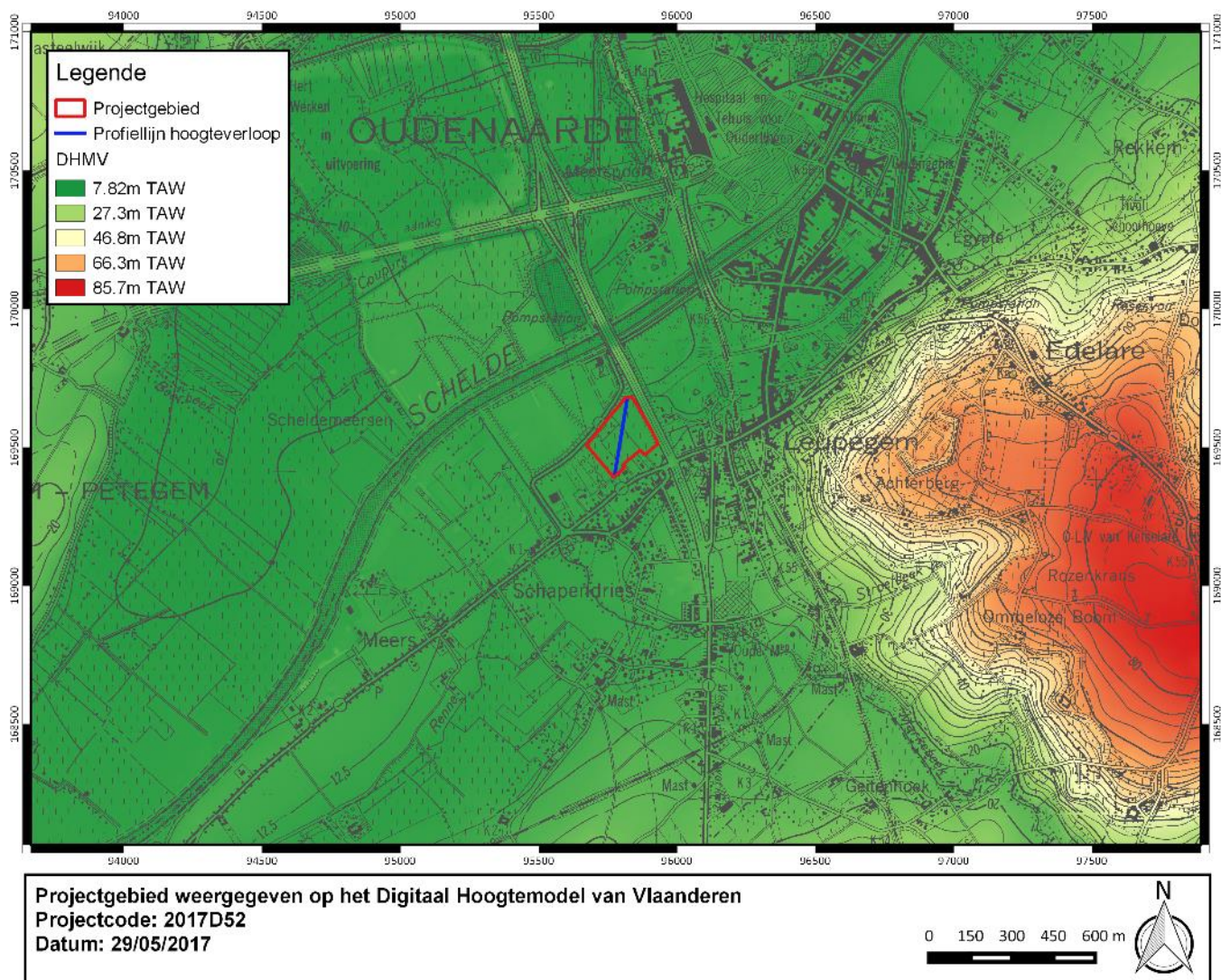
De potentiële bodemerosie is niet gekarteerd voor het projectgebied. Gezien de ligging in de alluviale vallei en de overige gekarteerde percelen binnen deze alluviale vallei als verwaarloosbare bodemerosie kan er verondersteld worden dat de bodemerosie verwaarloosbaar zal zijn binnen het projectgebied.

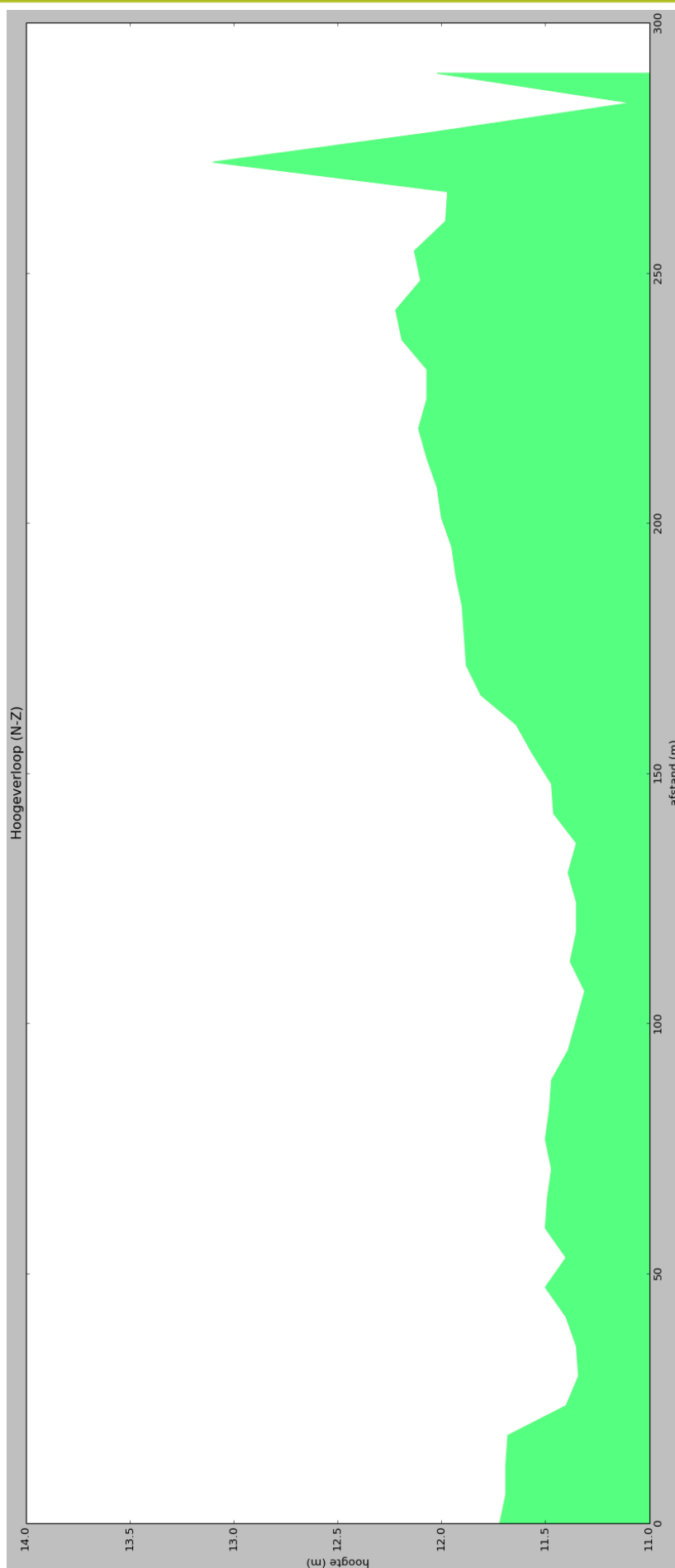
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel (Bron: Geopunt)

1.3.2.4 Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop

Het projectgebied is duidelijk gelegen in de alluviale vlakte van de Schelde en ligt ten westen van de Edelareberg en de aanzet van de Vlaamse Ardennen. Het projectgebied kent een vlak verloop en is gelegen op ca. 11,5 – 12 m TAW.

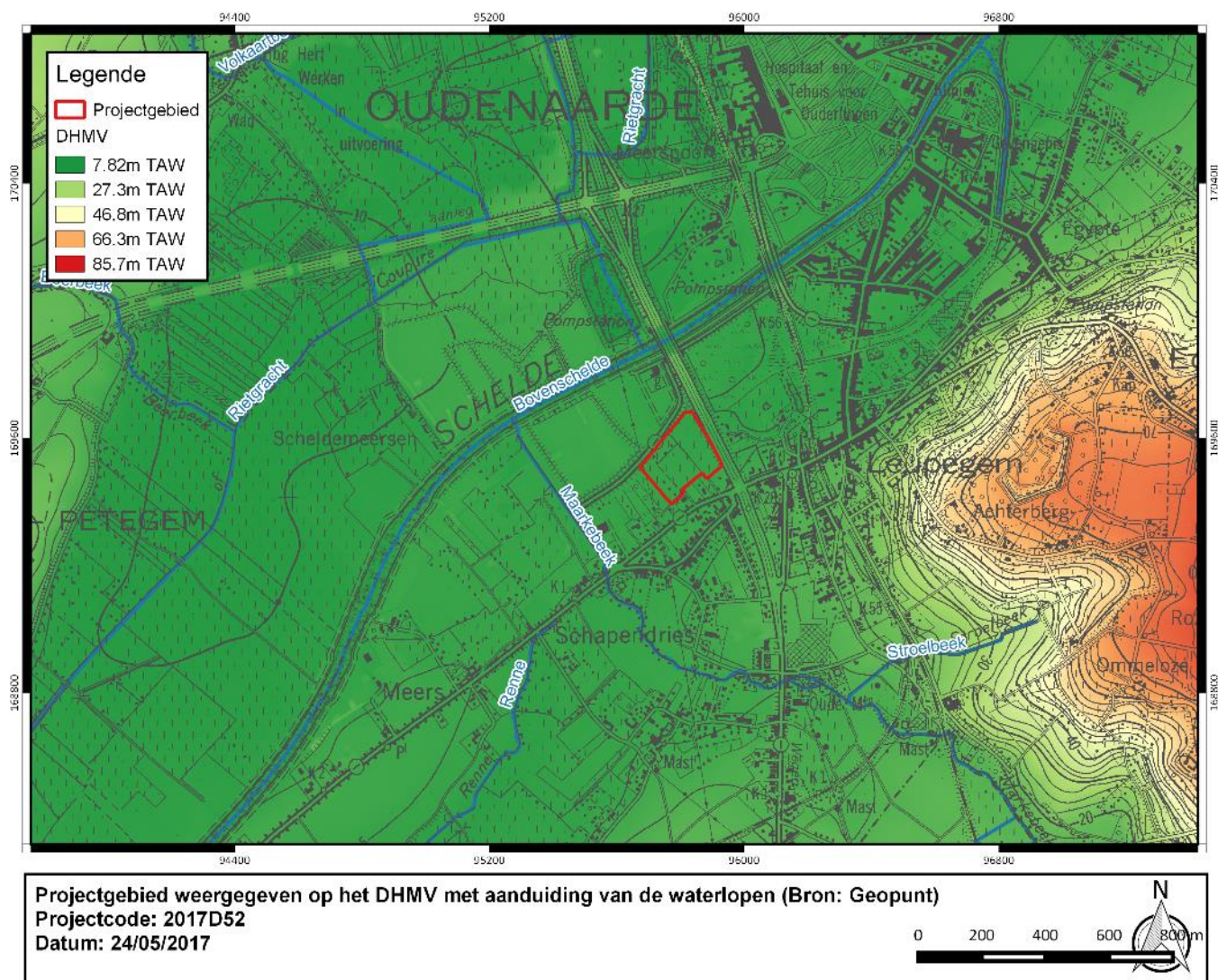
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).

Figuur 12: Hoogteverloop van het projectgebied (van noord naar zuid) volgens de profiellijn weergegeven op het DHMV (bron: Geopunt).

1.3.2.5 Hydrografie

Het projectgebied is gelegen in het Boven-Scheldebekken (deelbekken: Scheldeheuvels). Ten noorden stroomt de Bovenschelde terwijl in het zuidwesten de Maarkebeek stroomt.

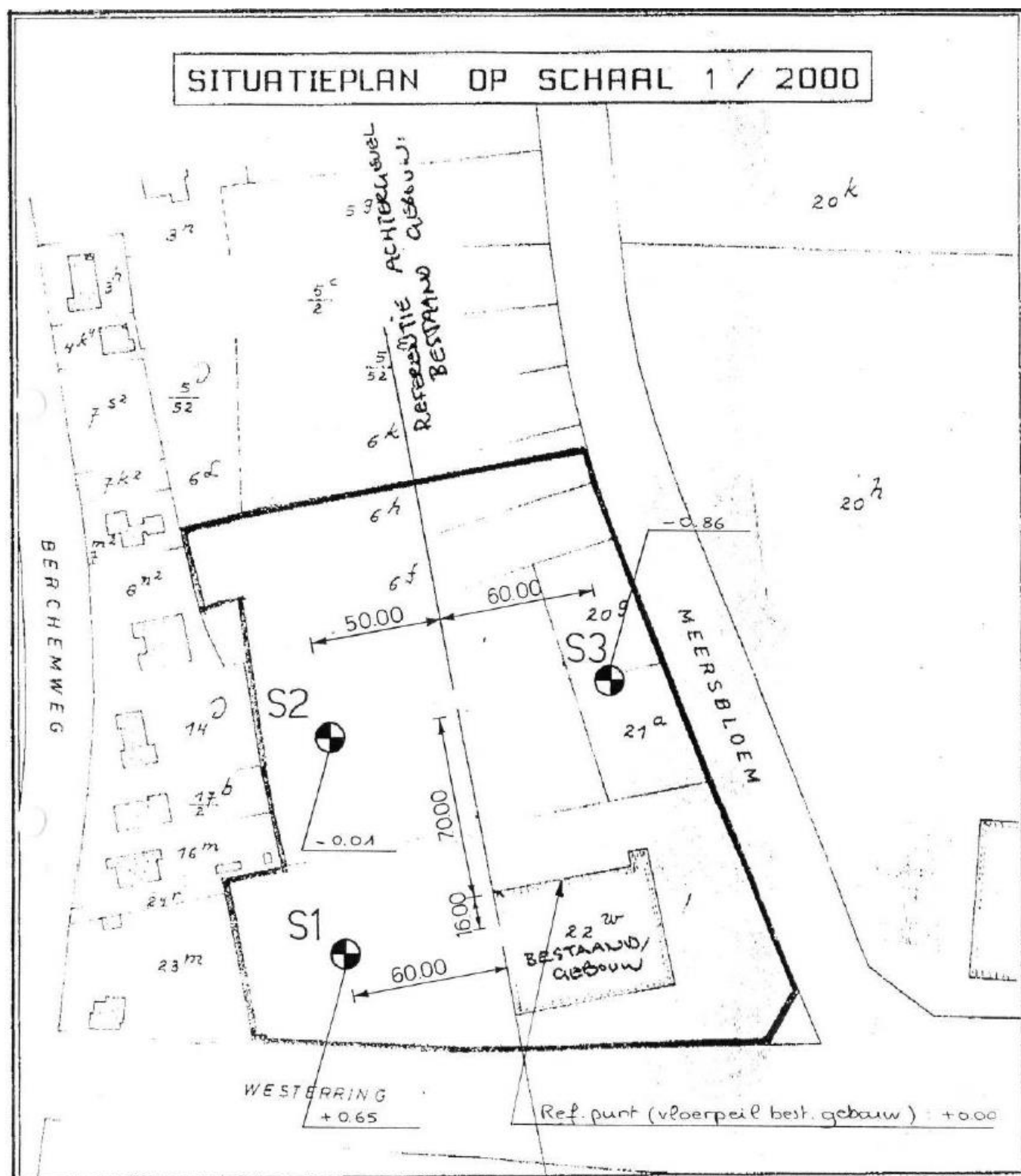
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt)

1.3.2.6 Sonderingen

In 1993 werden drie sonderingen uitgevoerd binnen de grenzen van het plangebied. De sonderingen tonen aan dat er enige verstoring aanwezig is in de bovengrond, voornamelijk bij sondering S1 en S2. Bij sondering S3 is enkel een teelaarde laag aanwezig die mogelijks niet verstoord is met steenpuin. Tussen de 3,2 en 4,4 m bevindt zich een slappe leem- of kleilaag. Deze zijn de kleiige fluviaatle afzettingen gekarteerd op de bodemkaart. Onder deze laag is een meer gecompacteerd leem- of kleilaag aanwezig. Gezien deze meer compact zijn wijst erop dat hier vermoedelijk al enige ontwatering is opgetreden en deels compactie is opgetreden door het gewicht van de bovenliggende lagen. Ook dit is vermoedelijk fluviaatle afgezet. De dichtgepakte zandlagen en plaatselijk zandhoudende leem- of kleilagen kunnen van eolische oorsprong zijn.¹

¹ Laboratoria Van Vooren, 1993. Verslag nr. 93/p997. Onuitgegeven sonderingsverslag.

Deze opbouw impliceert dat er mogelijks afgedekte archeologisch relevante niveaus aanwezig zijn maar deze bevinden zich op mogelijks 3,2-4,4 m diep of dieper.

Figuur 14: locatie van de sonderingen uit 1993 (bron: Laboratoria Van Vooren, 1993).

Beschrijving van de vermoedelijke grondlagen.

=====		
Sondering 1 :	0.00 m - 1.00 m :	steenhoudende oppervlaktelaag
	1.00 m - 3.20 m :	slappe leem- of kleilaag
	3.20 m - 5.60 m :	leem- of kleilagen
	5.60 m - 6.80 m :	dichtgepakte zandlaag
	6.80 m - 12.40 m :	leem- of kleilagen, plaatselijk zandhoudend
	12.40 m - 15.20 m :	middelmatig gepakte zandlagen, vermoedelijk leem- of kleihoudend
	15.20 m - 19.60 m :	leem- of kleilagen
Sondering 2 :	0.00 m - 0.60 m :	steenhoudende oppervlaktelaag
	0.60 m - 3.40 m :	slappe leem- of kleilaag
	3.40 m - 10.00 m :	leem- of kleilagen, plaatselijk zandhoudend
	10.00 m - 10.20 m :	dichtgepakte zandlaag
	10.20 m - 13.60 m :	leem- of kleilagen, plaatselijk zandhoudend
	13.60 m - 15.60 m :	middelmatig gepakte zandlagen, vermoedelijk leem- of kleihoudend
	15.60 m - 20.20 m :	leem- of kleilagen
Sondering 3 :	0.00 m - 0.40 m :	oppervlaktelaag
	0.40 m - 4.40 m :	slappe leem- of kleilaag
	4.40 m - 9.20 m :	leem- of kleilagen
	9.20 m - 10.60 m :	middelmatig tot dichtgepakte zandlagen
	10.60 m - 13.40 m :	leem- of kleilagen, plaatselijk zandhoudend
	13.40 m - 13.80 m :	dichtgepakte zandlaag

Figuur 15: beschrijving van de sonderingen uitgevoerd in 1993 (bron: Laboratoria Van Vooren, 1993).

1.3.3 Gekende archeologische waarden

1.3.3.1 Historisch en cartografisch onderzoek

1.3.3.1.1 Historische achtergrond

Leupegem werd reeds zeer vroeg door mensen gefrequenteerd. Getuige hiervan zijn archeologische sporen die dateren uit de steentijd. Bij een opgraving in 2003 konden onder andere een gevleugelde pijlpunt, gepolijste bijl, handgevormd aardewerk en niet verbrand dierlijk materiaal uit het neolithicum aangetroffen worden. Daarnaast werden 26251 lithische artefacten uit het mesolithicum gesitueerd. Het aantreffen van archeologische sporen uit de Romeinse tijd kan wijzen op een continuïteit in de bewoning. Bij een controle van werken in 1973 werden 34 Romeinse munten uit de Vroeg-Romeinse tijd opgegraven en werden dakpanfragmenten, fragmenten van tubuli en hypocausttegels, brokken vloerbeton, fragment muurschildering, Doornikse kalksteen, kalkzandsteen – dubbelknop uit hertshoorn – terra sigillata, Belgische waar, gevernist aardewerk, Pompejaans rood, zeepwaar, kruikwaar, amforen, mortaria, dolia en voorraadpotten, gewoon aardewerk, technisch aardewerk – een negental fragmenten – fragmenten van maalstenen uit arkse en uit basaltlava – 21 fibulae uit brons en ijzer, bronzen haarspeld en lepelsonde en ijzeren schoenen uit de Romeinse tijd blootgelegd.

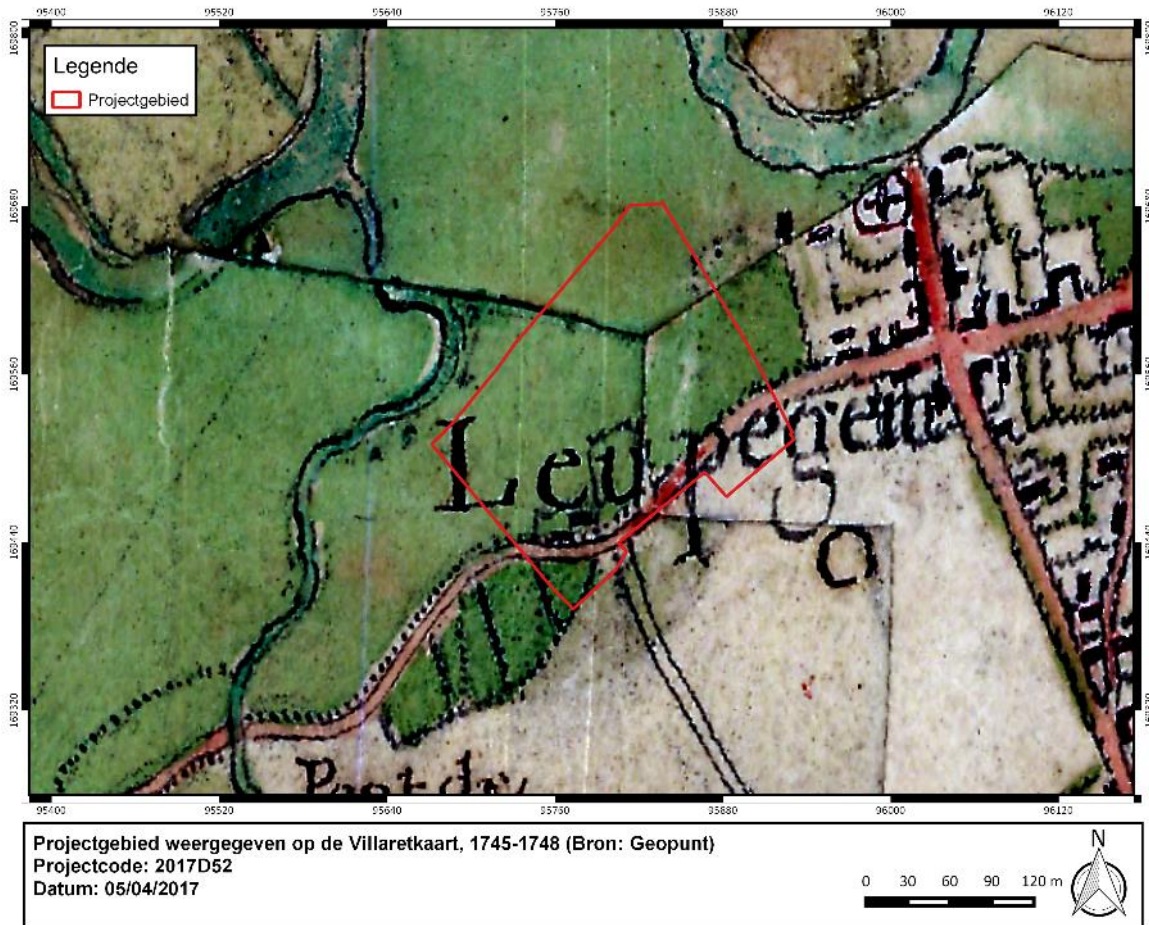
Ook voor de Vroege middeleeuwen zijn sporen gekend, zijnde een draaischijfwaar, handgevormd aardewerk, een ijzeren lanspunt, drie messen en één gragment van een mes met ijzer, een ovale aardewerkstempel uit been en een fragment van een hertshoornen kam. Etymologisch is het toponiem Leupegem van Frankische oorsprong. In het zuidwesten van Leupegem, naar de Maarkebeek toe, situeren zich steile beboste hellingen. Op de kleine ruimte tussen deze hellingen en de Scheldemeersen ligt een scherpe buitenbocht van de Schelde. Allicht heeft de dorpskern zich hier ontwikkeld aan de Armenlos met het eeuwenoude 'Schipperkerkje'. De aansluitende 'Sint-Remenskouter moet een heel kleine nederzetting zijn geweest. Volkegem, Edelare en Leupegem vormden in de middeleeuwen één parochie. In 1110 werd de kapel van Pamele samen met de altaren van Edelare, Leupegem en Volkegem aan de abdij van Ename geschonken. Volkegem was de moederparochie van Leupegem, Edelare en Pamele. Gezien het patrocinium bezat Leupegem vermoedelijk reeds in de 8ste eeuw een eigen kerk. Archeologische sporen wijzen op bewoning in de volle en late middeleeuwen.

Leupegem was sociaal en economisch op Oudenaarde aangewezen. Door zijn ligging aan de voet van de Edelareberg bij de stadsversterkingen heeft het dorp te lijden gehad onder talrijke oorlogsverwoestingen. Het dorp werd in 1580-1582 quasi van de kaart geveegd. Ook de Slag van Oudenaarde (1708) werd beslecht op het grondgebied van Oudenaarde. Leupegem bestond voornamelijk uit een arme bevolking die naast de rurale hoofdactiviteit tevens aan textielproductie deed. De voorstedelijke ligging echter, bevorderde vanaf de 19de eeuw de ontwikkeling van de handel. Al snel volgde ook een industriële groei. Het vroegere parochiekerkje aan Armenlos werd wegens nood aan een grotere kerk verlaten, waarna de nieuwe Sint-Amanduskerk in 1830 in gebruik werd genomen. In 1884 werd de Schelde rechtgetrokken waardoor de Armenlos en de Eeckhoutskaai hun bestaansreden als loskaaien verloren.

Het wegtracé Doornik-Gent lijkt minstens terug te gaan tot de Gallo-Romeinse tijd. Leupegem ontwikkelde zich door de eeuwen heen aan deze hoofdas, die thans ongeveer het tracé van de huidige Leupegemstraat, Dokter De Wolfplein en Berchemweg volgt.²

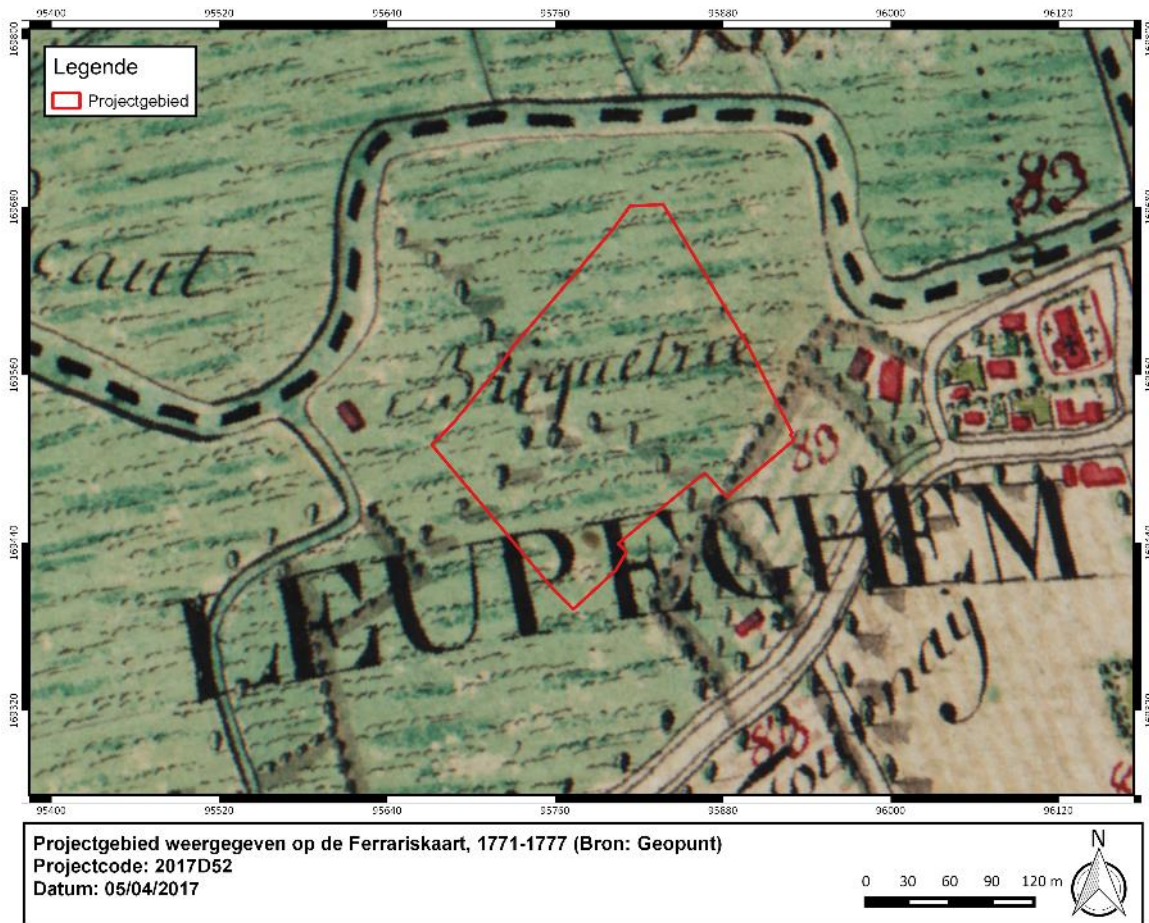
² Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Leupegem, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121253> (geraadpleegd op 24 mei 2017).

1.3.3.1.2 Historische kaarten

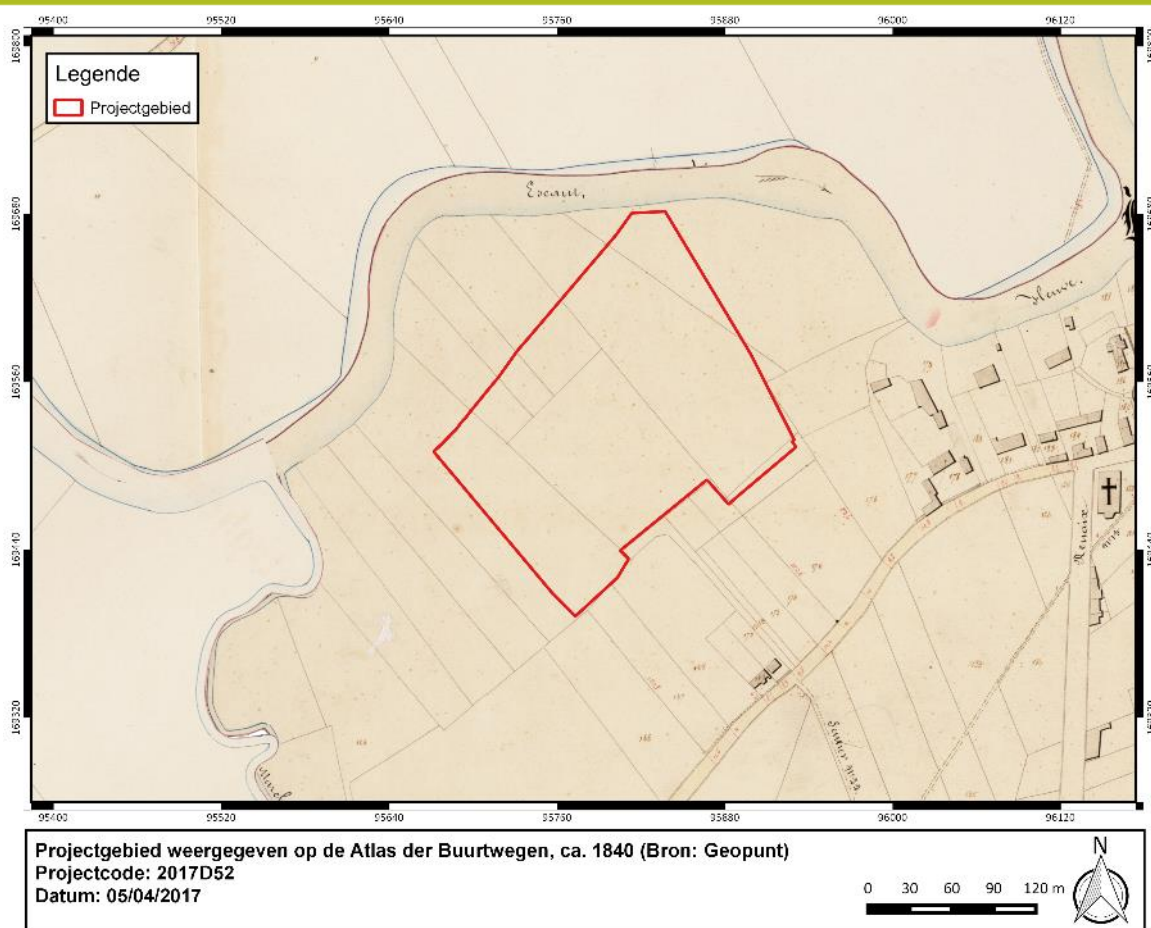
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Villaretkaart, 1745-1748 (Bron: Geopunt)

Op de Villaretkaart loopt een weg doorheen het onderzoeksterrein. Gezien de situatie op jongere kaarten (cfr. Ferrariskaart) is dit allicht te wijten aan een onnauwkeurigheid binnen de Villaretkaart. Het onderzoeksterrein situeert zich volledig binnen grasland, allicht een meers van de Schelde. De dorpskern van Leupegem situeert zich ten oosten. Ten noorden stroomt de Schelde.

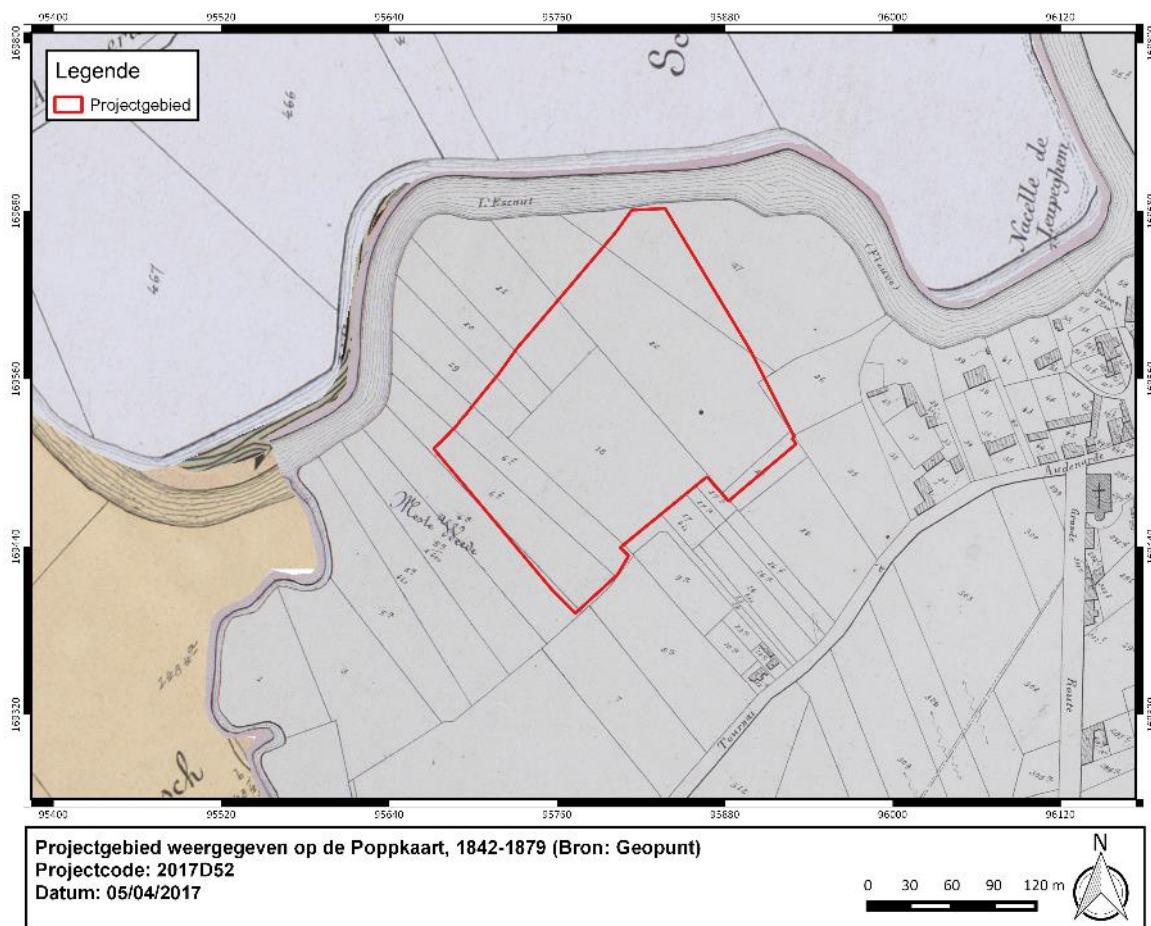

Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt)

De Ferrariskaart toont geen bebouwing ter hoogte van het onderzoeksterrein. Het plangebied situeert zich bijna volledig binnen grasland, mogelijk het meersengebied van de Schelde. De dorpskern van Leupeghem situeert zich ten oosten. Ca. 120 meter ten zuiden van het onderzoeksterrein loopt een weg waarvan het verloop reeds gelijkenissen vertoont met dat van de huidige Berchemweg;

Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt)

Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt)

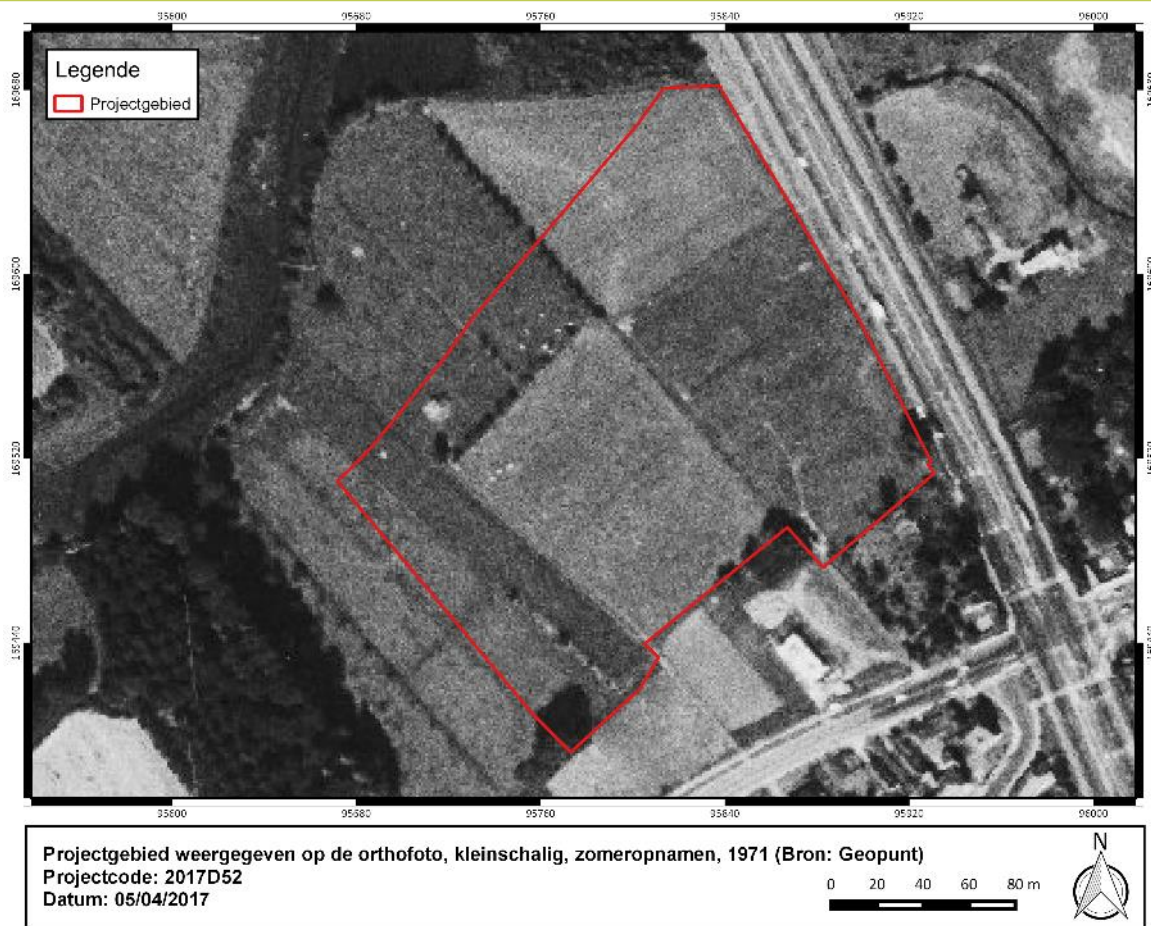
Op de Atlas der Buurtwegen stroomt de Schelde in een bocht omheen het onderzoeksterrein. De kaart toont geen bebouwing binnen de contouren van het plangebied. Er is een concentratie van bebouwing ten oosten van het plangebied, rondom de dorpskern van Leupegem. Ca. 120 meter ten zuiden loopt een wegtracé waarvan het verloop veel gelijkenissen vertoont met dat van de huidige Berchemstraat. De Poppkaart toont een quasi gelijk beeld. Het terrein alwaar het onderzoeksgebied zich situeert wordt aangeduid met de benaming Meste Weede, wat doet vermoeden dat het plangebied in deze periode nog steeds als weide in gebruik was.

Tabel 3: Overzicht van de historische situatie van de historische kaarten.

Bron	Jaartal	Historische Situatie
Villaretkaart	1745-1748	Wegenis, grasland
Kaart van Ferraris	1771-1777	Grasland
Atlas der Buurtwegen	1843-1845	Geen bebouwing
Popp Kadasterkaarten	1842-1879	Geen bebouwing

1.3.3.1.3 Huidige gebruik en verstoringen

Er is een duidelijke evolutie waarneembaar tussen de orthofoto van 1971 en deze van 2015. In 1971 is het onderzoeksterrein niet bebouwd. Op de orthofoto van 1979-1990 is een rechthoekige gebouwstructuur met omliggende verharding waarneembaar in het noordoostelijk deel. Op de orthofoto van 2000-2003 ziet men de gebouwen en bijhorende infrastructuur die aangelegd werden in 1995. Foto's genomen tijdens deze werkzaamheden (cfr. infra) wijzen op een verstoring van het plangebied tijdens deze aanleg. De afbeeldingen tonen graafwerken en de aanwezigheid van zwaar verkeer binnen de contouren van het plangebied. Effectieve dieptes van deze verstoringen zijn desalniettemin niet bekend.

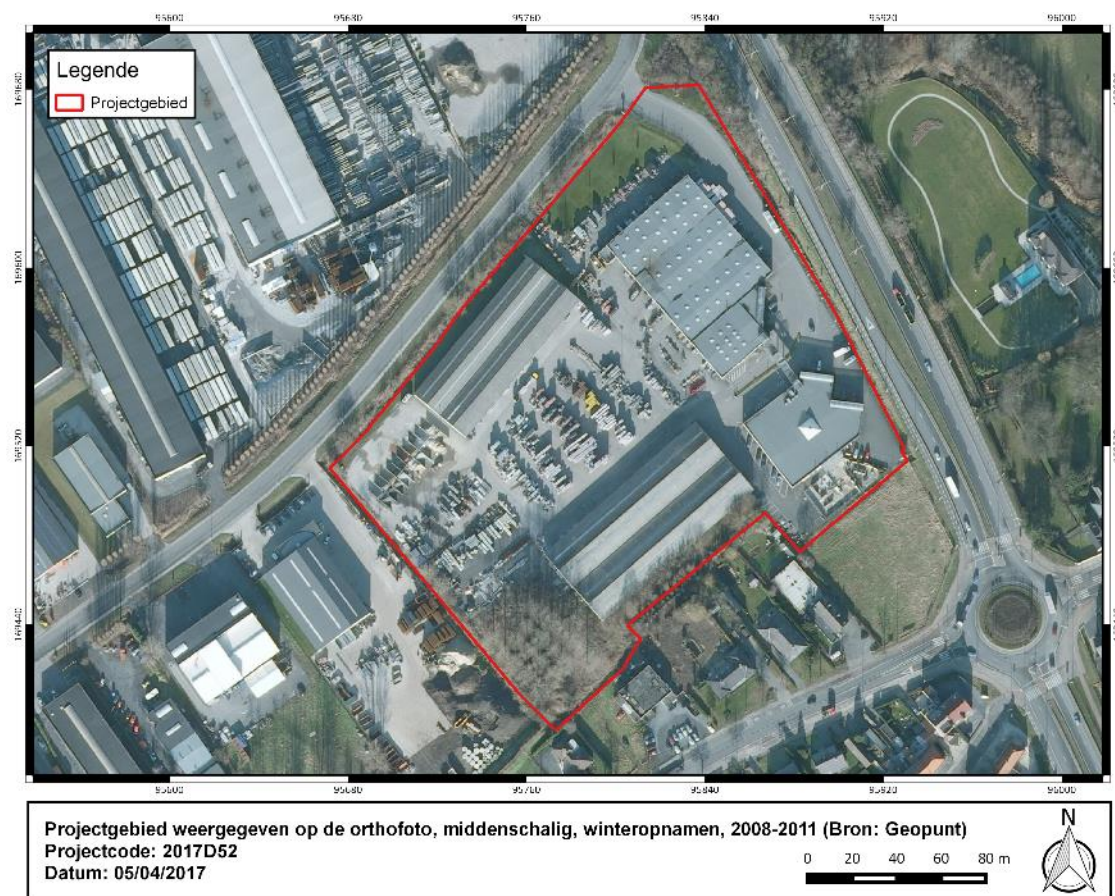
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt)

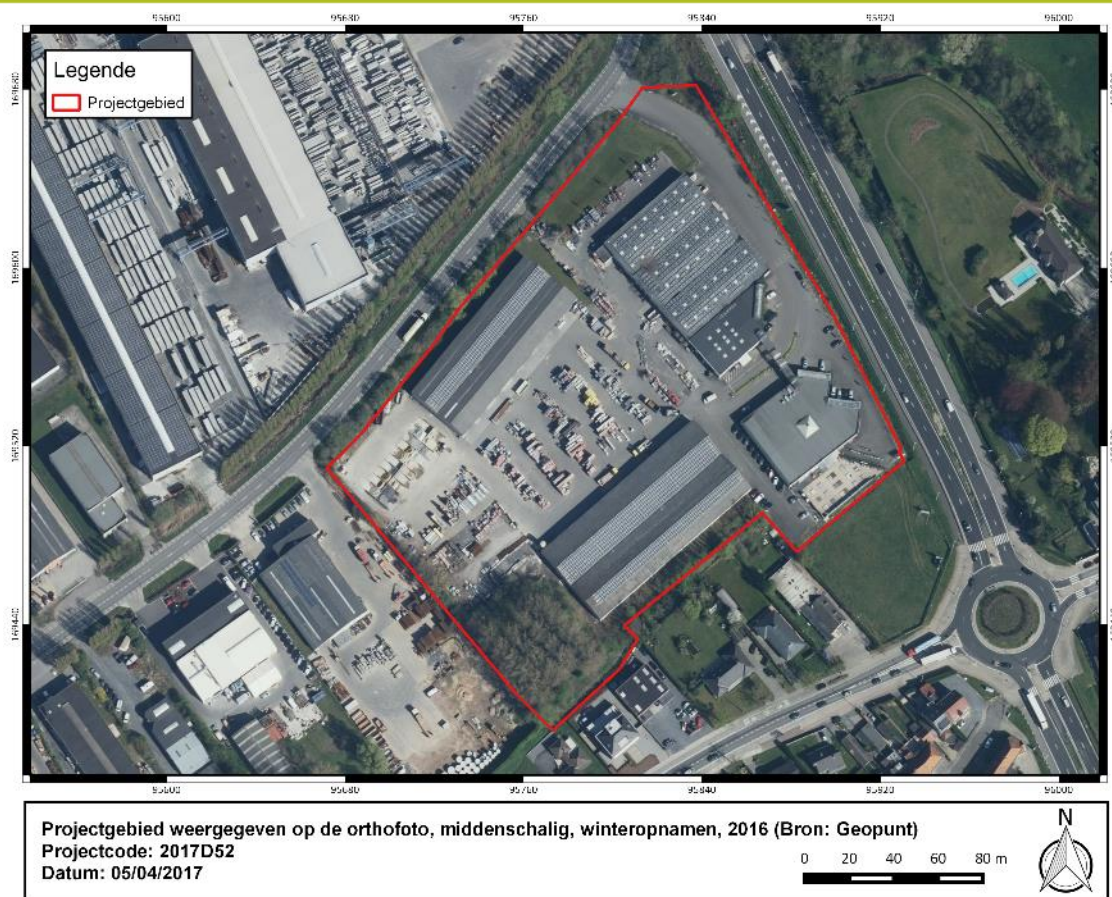
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt)

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt)

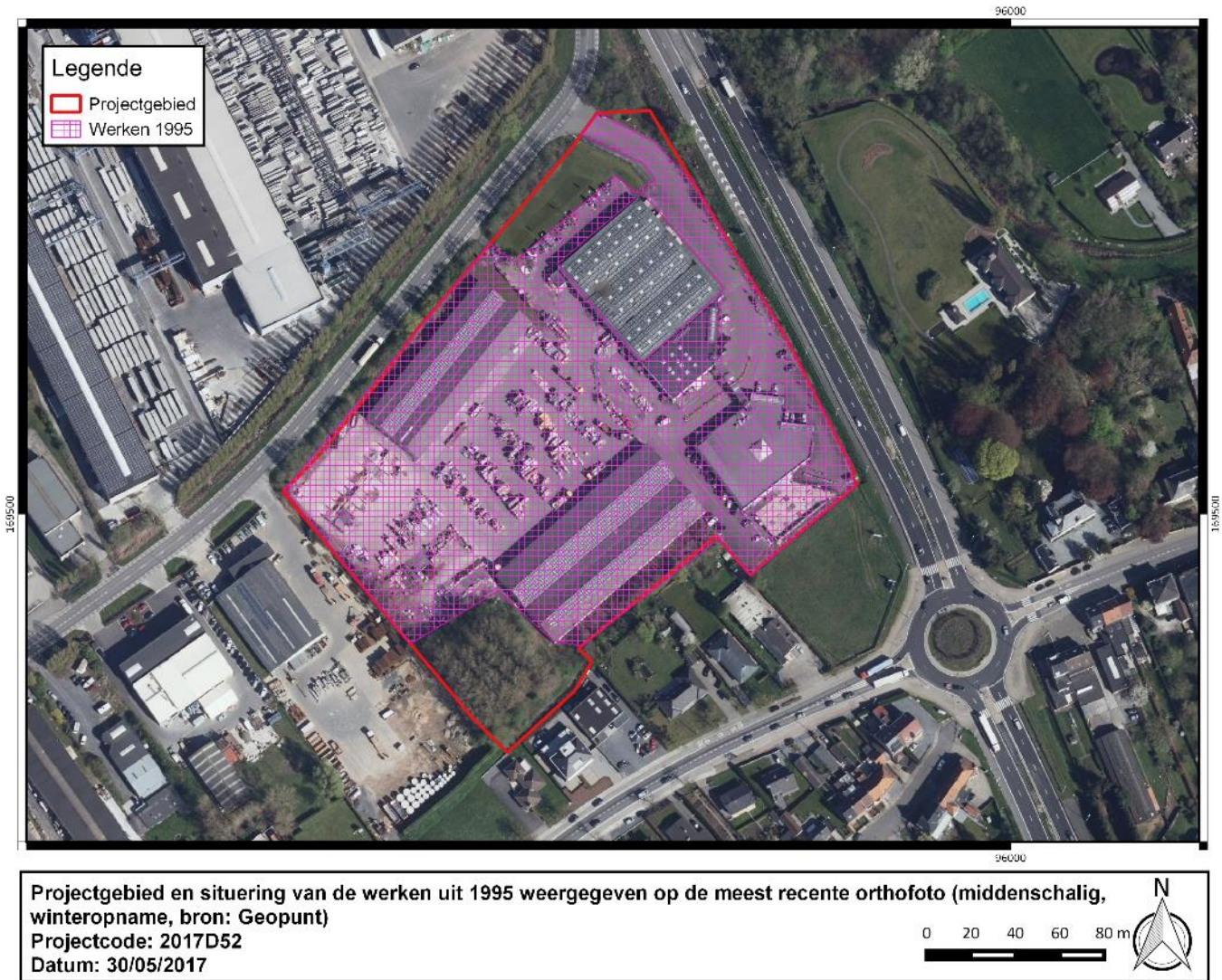
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt)

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)

Foto's werf 1995

Onderstaande foto's vormen beeldmateriaal van de werken die uitgevoerd werden in 1995 in het kader van de aanleg van de gebouwen en bijhorende infrastructuur. Onderstaand kaartmateriaal geeft de situering van deze werkzaamheden weer. In principe werd toen vormgegeven aan de huidige layout van de site. Het gebouw op kadastraal perceel sectie A 22y bestond reeds maar werd uitgebreid.

Figuur 25: situering van de werken uit 1995 op de meest recente orthofoto.

Onderstaande foto's vormen duidelijke verstoringsindicatoren in die zin dat ze bewijs leveren van omwoeling van de bovenste bodemlaag en betreding van het terrein met zware machines. Een exacte verstoringsdiepte valt hier echter niet uit af te leiden.

Perceel Afd. 7, Sectie A, nr. 18B

Perceel 7de Afdeling, Sectie A, nr. 22y

Figuur 26: Foto's werf 1995

Huidige toestand

7e afdeling, sectie A, nr. 22y: Op het perceel staan 2 gebouwen met een commerciële functie: Bouwpunt Ottevaere en Handyhome met elk één hoge bouwlaag en plat dak. In het grootste volume, dat grenst aan Meersbloem-Leupegem) zijn een winkel en magazijn ondergebracht. Het andere volume herbergt de burelen van het bedrijf. De zone tussen en rondom de gebouwen is grotendeels in asfaltverharding en wordt gebruikt voor het stockeren van bouw materiaal of is deels ingericht als rijzone + parking. De buitentoonaal bij het volume dichtst bij het rond punt is aangelegd met gravé. Het perceel wordt aan de kant van de straat Meersbloem-Leupegem, de N60 en het perceel, met kadastrale gegevens Afdeling 7, Sectie A, nr's 23 begrensd door een gracht en talud.

7e afdeling, sectie A, nr. 18b: Op het perceel staan 2 gebouwen die ook gerelateerd zijn aan de activiteiten van Ottevaere: loodsen waarin bouwmaterialen gestockeerd worden. De zone tussen en rondom de gebouwen is grotendeels in asfaltverharding en wordt gebruikt voor het stockeren van bouw materiaal of is deels ingericht als rijzone. Naast en achter de gesloten loods ter hoogte van de perceelsgrens is een grote groenzone met bomen. Het perceel wordt aan de kant van de straat Meersbloem-Leupegem begrensd door een gracht en talud.

Onderstaand beeldmateriaal geeft de huidige toestand van het projectgebied weer. 90% van het plangebied is voorzien van verharding en/of bebouwing.

Perceel Afdeling 7, Sectie A, nr. 18b

Perceel Afdeling 7, Sectie A, nr. 22y

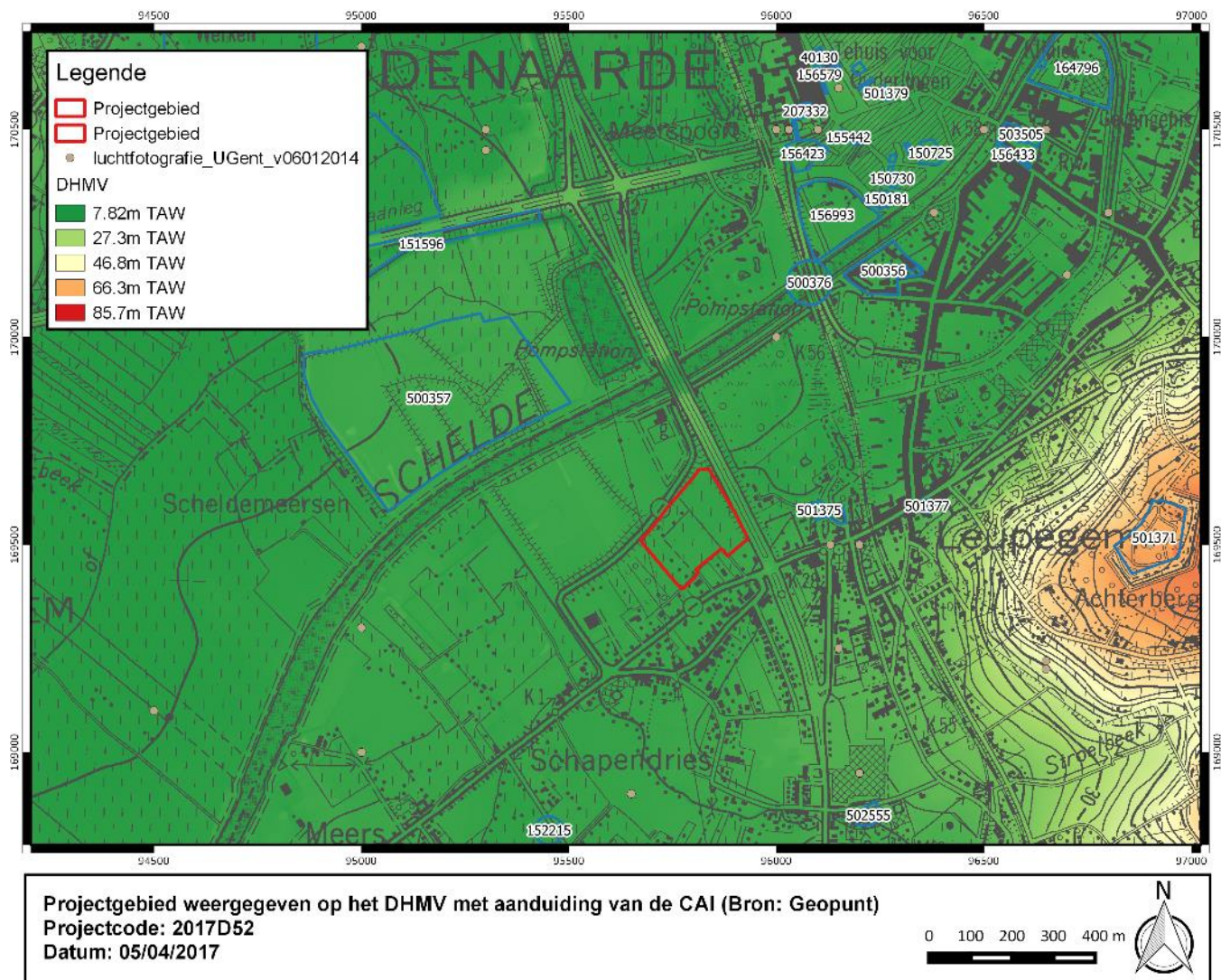

Figuur 27: Foto's huidige toestand

1.3.3.2 Beschrijving van de gekende archeologische waarden

Voor het onderzoeksgebied werden in de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) van Onroerend Erfgoed in de nabije omgeving volgende archeologische (indicatieve) waarden en ondergrondse bouwhistorische waarden vastgesteld:

Figuur 28: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt)

Tabel 4: Overzicht van de aanwezige CAI.

CAI nummer	Omschrijving
40130	Opgraving (2008); NK: 15 meter Late middeleeuwen: Resten van een 6-tal kelders van laatmiddeleeuwse huisjes die een gebruik kenden tot het midden van de 20ste eeuw. Talrijke verbouwingen vanaf de 17de eeuw, o.a. bakstenen trappen, aanleg beer- en waterputten, enz. Grote hoeveelheid archeologisch materiaal (aardewerk, glas, hout, ijzer, brons, gouden ring, organische resten - nog niet onderzocht) Bron: PEDE R., 2008. Archeologisch onderzoek langs de Hoogstraat te Oudenaarde in 2006.

CAI nummer	Omschrijving
150181	Mechanische prospectie (2009); NK: 15 meter Nieuwe tijd: bewoningssporen 19de eeuw: muurresten van de vismijn Bron: Boncquet, T. & Bot, B. 2009: Oudenaarde - De Ham - Jan Zonder Vreeslaan Archeologisch vooronderzoek van 21 april tot 11 mei 2009, onuitgegeven rapport, Wyckaert bouwonderneming, pp. 14.
150725	Opgraving (2005), NK: 15 meter Late middeleeuwen: versterkt kasteel, omliggende gracht, een tweede afvalpakket in de torenkelder dateert uit de 17de eeuw (vermoedelijk te linken aan de fase waarin de toren reeds in verregaand verval was). Bron: Ameels, V. 2006. Het kasteel in de Kasteelstraat in Oudenaarde: een verhaal van zes eeuwen In: Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed. Een nieuw perspectief voor erfgoedonderzoek, 38.
150730	Opgraving (2007); NK: 15 meter Late middeleeuwen: versterkt kasteel; deel gracht, 4 grote houten palen, 2 kuilen te dateren voor bouw van kasteel – houten beerton Bron: Ameels V. 2014: Oudenaarde Kasteel, Intern rapport Onroerend Erfgoed, Brussel.
151596	Opgraving (2003); NK: 15 meter Neolithicum: neolithisch materiaal: o.a. gevleugelde pijlpunt, gepolijste bijl, handgevormd aardewerk, niet-verbrand dierlijk botmateriaal Mesolithicum: 3 concentraties lithisch materiaal met in totaal ca. 26251 lithische artefacten Romeinse tijd: "Romeinse vondsten" Bron: Lombaert L. e.a. 2007, Een mesolithische vindplaats te Oudenaarde-Donk: een ruimtelijke, typologische en technologische analyse, in: Notae Praehistoricae 27, pp. 89-99
152215	Controle van werken; NK: 250 meter Nieuwe tijd: reeks houten balken en gekliefde stammen. De karrensporen waren duidelijk herkenbaar. Onder dit niveau bevonden zich nog twee oudere niveaus die bestonden uit dunnere takken en twijgen. In associatie werden 4 hoefijzers teruggevonden - houten riool bestaande uit uitgeholde boomstam afgedekt met houten dekplaat. Bron: Ameels V. & De Groote K. 2003, Het houten wegdek aan de Schapendries te Melden (O.-VI.), in: Archaeologia Mediaevalis jg. 26, pp. 10-11
155442	Opgraving (1990); NK: 15 meter Volle middeleeuwen: 'niet nader gedefinieerde sporen' Late middeleeuwen: steen - muurresten en vloerniveaus van laatmiddeleeuws steen. In de oudste fase lijkt het te gaan om 2 aparte woonhuizen. Het oudste van de 2 kan ca. 2de helft 12de eeuw/1ste helft 13de eeuw gedateerd worden. Aan het eind van de 13de eeuw of in

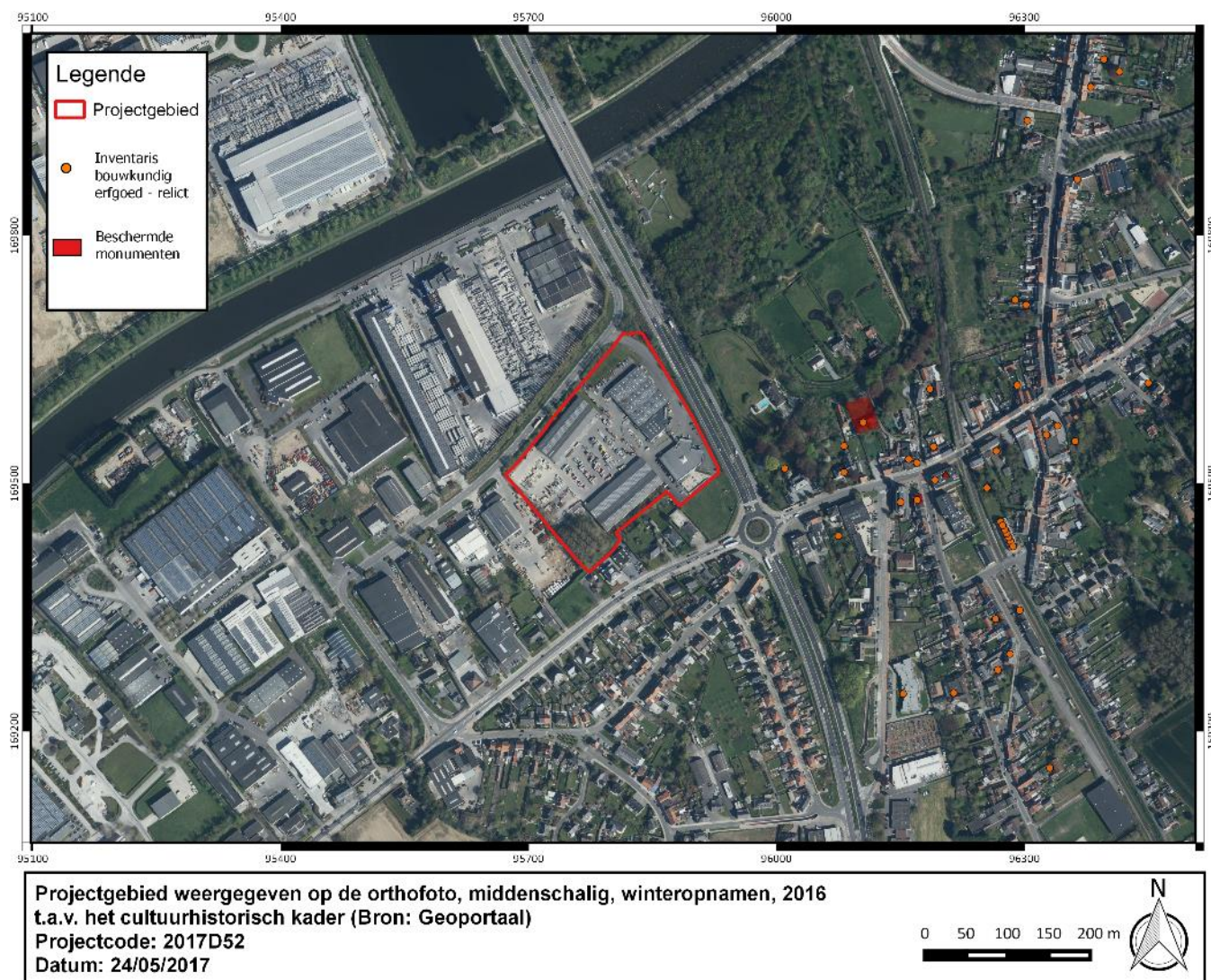
CAI nummer	Omschrijving
	het begin van de 14de werd het tweede steen gebouwd (mogelijk meteen als aanvulling). In de loop van de 14de eeuw waren de twee huizen samengesmolten tot 1 ruim woonhuis. - zilveren munt van de Brabantse hertog Jan I (1268-1294), 6 bronzen munten waaronder dubbele milt van graaf Willem II (1391-1418), 2 penny's van bisschop James Kennedy III (Schotland, 1460-1488), milt van Johanna van Wesemael (1464-1474) en dubbele milt van Maria van Bourgondië (1477-1482) Bron: De Groote K., IAP Opgravingen en waarnemingen verricht door de Buitendienst Oost-Vlaanderen, tussen 1990 en 1999, uitgezonderd de abdijsite van Ename. De Groote K. 2008, Middeleeuws aardewerk in Vlaanderen. Techniek, typologie, chronologie en evolutie van het gebruiksgoed in de regio Oudenaarde in de volle en late middeleeuwen (10de-16de eeuw), Relicta Monografieën 1, Brussel.
156423	Nog aan te vullen CAI-locatie ; NK: 15 meter
156433	Controle van werken (Lemay, N.); NK: 15 meter Late middeleeuwen: ophogingslagen en kuilen Bron: De Groote K., IAP Opgravingen en waarnemingen verricht door de Buitendienst Oost-Vlaanderen, tussen 1990 en 1999, uitgezonderd de abdijsite van Ename.
156579	Controle van werken (1995); NK: 150 meter Late middeleeuwen: ophogingslagen die duidelijk verband houden met de aanleg van de grote markt en de uitbreiding van de Oudenaardse stadsomwallingen. Bron: De Groote K. 2008, Middeleeuws aardewerk in Vlaanderen. Techniek, typologie, chronologie en evolutie van het gebruiksgoed in de regio Oudenaarde in de volle en late middeleeuwen (10de-16de eeuw), Relicta Monografieën 1, Brussel.
156993	Opgraving (2008); NK: 15 meter Late middeleeuwen: Zone I: stadsmuur en stadsgracht - Zone I: kort na de aanleg van de stadsmuur en -gracht: oprichting van het 'Petegemhuus', een refuge van de abdij van Petegem. Een klein gebouwtje ten zuiden van het Petegemhuus behoort waarschijnlijk tot dezelfde periode - site 'Het Walleken': de gracht en het wooneiland werden aangesneden 16de eeuw: Zone I: 5 skeletten in de 16de-eeuwse vullingslagen van de stadsgracht - Het Petegemhuus werd tijdens de 16de-18de eeuw uitgebreid tot het Apostolinnenklooster; bakstenen muren, trap Bron: Pede R. & Klinkenborg S. 2011, Archeologisch onderzoek in een uithoek van de stad: Oudenaarde - De Ham. Resultaten van het archeologisch onderzoek gedurende maart-augustus 2008, Ename Expertisecentrum vzw.
164796	Mechanische prospectie (2012); NK: 15 meter Late middeleeuwen: Aardewerk dat kan toegeschreven aan de late middeleeuwen, dat echter als intrusief wordt beschouwd.

CAI nummer	Omschrijving
	17de eeuw: Opvullingspakketten van de 17e- 18e eeuwse vestinggrachten, ophogingslagen greppels en kuiltjes. De vestinggracht werd vermoedelijk gedempt op het einde van de 18e, begin 19e eeuw. Bron: Janssens N. 2012: Archeologische prospectie met ingreep in de bodem, Oudenaarde Scheldekop, Baac-rapport 42, Drongen.
207332	Opgraving (2008); NK: 15 meter Onbepaald: akkerlaag - baksteenconstructie Volle middeleeuwen: kuil Late middeleeuwen: zandwinningskuilen en mestkuil. Nieuwe tijd: Begravingen en grafkuilen, met 93 individuen in anatomisch verband in sleuf 1, 80 in sleuf 2. - Fundering van de kerkhofmuur. – klokkengieterskuil -
500356	Opgraving (1997); NK: 150 meter Vroeg-Romeinse tijd: beugelfibula, in de laatste travée van de zijbeuk van de kerk van de abdij. Volle middeleeuwen: tegelvloeren uit de 14de-15de eeuw – abdijkerk Nieuwe tijd: 16de eeuw Bron: Lemay N. 1999, Opgravingen in de voormalige abdij Maagdendale (Oudenaarde) (O.-VI.), in: Archaeologia Mediaevalis, jg. 22, pp. 71
500357	Controle van werken (1973, Rogge, M.); NK: 150 meter Steentijd: twee pijlpunten Vroeg-Romeinse tijd: 34 Romeinse munten Romeinse tijd: dakpanfragmenten, fragmenten van tubuli en hypocausttegels, brokken vloerbeton, fragment muurschildering, Doornikse kalksteen, kalkzandsteen – dubbelknop uit hertshoorn – terra sigillata, Belgische waar, gevernist aardewerk, Pompejaans rood, zeepwaar, kruikwaar, amforen, mortaria, dolia en voorraadpotten, gewoon aardewerk, technisch aardewerk – een negental fragmenten – fragmenten van maalstenen uit arkse en uit basaltlava – 21 fibulae uit brons en ijzer, bronzen haarspeld en lepelsonde, ijzeren schoenen. Vroege middeleeuwen: draaischijfwaar, handgevormd aardewerk - ijzeren lanspunt, drie messen en één fragment van een mes uit ijzer - ovale aardewerkstempel uit been - fragment van een hertshoornen kam Bronnen: De Clercq 2002, Vondelingen: twee Gallo-Romeinse archaeologicae uit Oudenaarde, in: VOBOV-info nr. 56, pp. 26-27

CAI nummer	Omschrijving
	Rogge M. & Parent J.-P., 1991. De Gallo-Romeinse en Vroeg-Middeleeuwse vondsten uit het Schelde-alluvium te Oudenaarde-Melden. In: Archeologische Kroniek van Zuid-Oost-Vlaanderen. Bijdragen, II, overdruk uit: Zottegems Genootschap voor Geschiedenis en Oudheidkunde. Handelingen, V, pp. 242-249. Rogge M. & Braeckman, K., 1995. De Gallo-Romeinse en vroeg-middeleeuwse vondsten uit het Schelde-alluvium te Oudenaarde-Melden. In: Archeologische Kroniek van Zuid-Oost-Vlaanderen. Bijdragen, IV, overdruk uit Zottegems Genootschap voor Geschiedenis en Oudheidkunde. Handelingen, VII, pp. 197-258.
500376	Veldprospectie (Parent, 1984); NK: 150 meter Romeinse tijd: aardewerk Merovingische periode: aardewerk Neolithicum: lithisch materiaal Bron: PARENT J.-P., Velzeke, 23.06.2003.
501371	Onbepaald; NK: 150 meter 19de eeuw: fort - vijfhoekig, symmetrisch werk met twee flanken; twee faces en een keel - fort met een ingewerkt anti-mijnsysteem - eveneens neogotisch torengedouw Bron: Borremans P., 2002, Het fort op de Kezelenberg, HGOK, 39, p. 355 e.v.
501375	Onbepaald; NK: 150 meter Volle middeleeuwen: kerk - Er bestaan verschillende hypothesen omtrent de functie van het gebouw: een noodkerk, een schuur (tiendeschuur), het eerste parochiekerkje van Leupegem, een versterkte herenwoning Bron: X., 2002, Het schipperkerkje opnieuw in de actualiteit, 13e Jrg., nr. 1, pp. 5-23.
501377	Onbepaald; NK: 250 meter 18de eeuw: herberg Bron: X, 1991, De Kronenberg, Het Leupegems Kroniekske, 2eJrg, nr. 1
501379	Onbepaald; NK: 15 meter Late middeleeuwen: stadswoning Bron: Castelain R., 1984, De woning De Hert in de Broodstraat, HGOK, deel 21, pp. 186-194.
502555	Onbepaald; NK: 15 meter Late middeleeuwen: Watermolen en molenhuis -19de eeuw: herberg 'Hof van Cortresse' -Beschermd als monument Bron: X 1991: De geklasseerde nonnemolen, Het Leupegems Kroniekske, Jg, 1, nr, 3, pp, 51-55

CAI nummer	Omschrijving
503505	Opgravingen (1988); NK: 15 meter Late middeleeuwen: 4 pottenbaksovens. Twee van de ovens (A en B) waren opgebouwd uit baksteen, zavel en leem. Bij de overige ovens (C en D) werd voor de constructie ook gebruik gemaakt van misbaksels en gebroken potten. Een grote kuil doorsneed ovens A, B en C. Oven D was gedeeltelijk door een postmiddeleeuwse bakstenen muur vernield. ijzerslakken, kalk, pottenbakkersafval - 6-tal kuilen die gedeeltelijk met mest gevuld waren (ouder bewoningsniveau) Bron: De Groote K. 1993, De middeleeuwse ambachtelijke wijk van Pamele (stad Oudenaarde, Oost-Vlaanderen). Het onderzoek in het Huis de Lalaing 1. De pottenbakkersovens, in: Archeologie in Vlaanderen III, pp. 359-399

1.3.3.3 Projectgebied gesitueerd ten aanzien van zijn landschappelijk en culturele kader

Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)

Ca. 200 meter ten oosten van het plangebied situeert zich een beschermd monument. Het betreft het schipperskerkje dat dateert uit de 11de eeuw. Het is een vermoedelijk oud stapelhuis aan de vroegere Scheldekaai, minstens vanaf 1645 in het bezit van het armenbestuur van Leupegem (thans Openbaar

Centrum voor Maatschappelijk Welzijn). Verschillende functies: kalkschuur, (nood)kerkje, in de jaren 1940 kolenmagazijn en in de jaren 1950 stapelhuis.

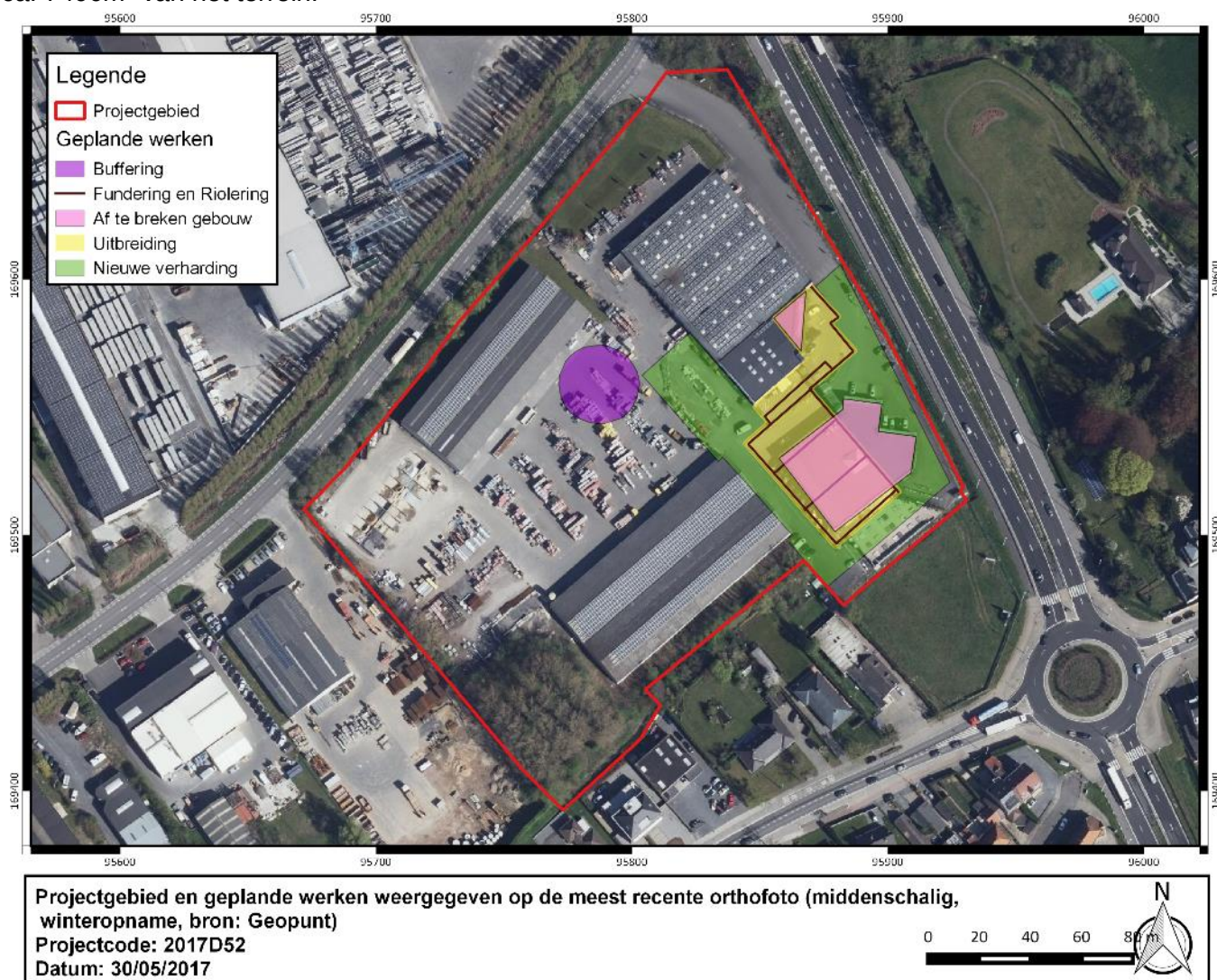
Ligging en ontbreken van vensteropeningen kunnen verwijzen naar handelsfunctie. Volgens archiefdocumenten werd tussen 1115-1148 in Leupegem een kerk gebouwd. Datering, grondplan en bouwwijze van het zogenaamd "Schipperkerkje" zouden vergelijkbaar zijn met deze van Romaanse zaalkerkjes, eerstgenoemde kan daarvan een restant zijn; eventueel opgetrokken met afbraakmateriaal van de portuskerk van Ename. Het kan ook een zaalgebouw zijn, deel uitmakende van de woning van de plaatselijke heer. Rechthoekige eenbeukig gebouwtje achterin een grasplein gelegen, in kern minstens uit de 11de tot de 12de eeuw. Onregelmatige blauwe Doornikse steen en zijpuntgevels afgewerkt met baksteen onder meer voor vlechtingen onder steil zadeldak (pannen, nok loodrecht op de straat). Hoeken en zijpuntgevels op onregelmatige afstanden (later?) gestut door zware steunberen in onregelmatige blauwe Doornikse steen. Midden van de noordelijke gevel rechthoekige poortopening als enige toegang tot de binnenruimte. Jaarankers 17(?)2 en 18de-eeuws kruisje in oostelijke gevel, wellicht verwijzend naar restauratie aan het dak en het (weder?) hoger optrekken van de muren. Volgens H. Vande Velde jaarankers 1712, volgens anderen jaarankers 1722. Kruis kan verwijzen naar tijdelijke religieuze functie.³ Dit geldt tevens al een bouwkundig erfgoedrelict.

In de nabije omgeving zijn nog een ruim aantal erfgoedrelicten waar te nemen.

³ *Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Schipperkerkje, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/27571> (geraadpleegd op 29 mei 2017).*

1.4 Synthese

Deze archeologienota wordt opgemaakt in het kader van de geplande sloop én de verbouwing/uitbreiding van een commerciële ruimte/kantoren met atelier, toonzaal, burelen en parkeergelegenheid langs Meersbloem-Leupegem te Oudenaarde, provincie Oost-Vlaanderen. De totale oppervlakte van het projectgebied bedraagt 3.8 ha; de sloop, buffering, verharding en uitbreidingswerken bedreigen samen ca. 7400m² van het terrein.

Figuur 30: visualisatie van de geplande werken op de meest recente orthofoto.

Het projectgebied bevindt zich landschappelijk in het Scheldebekken zonder getijden. De Quartairgeologische kaart situeert het terrein in een zone gekenmerkt door een basis van fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen. Binnen deze afzetting kunnen mogelijks hellingsafzettingen van het Quartair voorkomen. De sonderingen uitgevoerd in 1993 geven aan dat er hier een alluviale afzetting afdekking aanwezig is tot een diepte van minstens 3.2m. Dit fluviatiel pakket dekt een zandig en lemig pakket af.

De bodem ter hoogte van de geplande werken wordt gekenmerkt door een sterk gleyige kleibodem zonder profiel. Het plangebied bevindt zich in de alluviale vlakte van de Schelde en kent een vlak verloop. Deze gegevens wijzen op de mogelijke aanwezigheid van oppervlakkige archeologie in het kleipakket. Afdgedekte archeologie vanaf het finaal-paleolithicum is hier evenwel niet uit te sluiten vanaf een diepte van minstens 3.2m, maar deze wordt niet verstoord door de geplande werken (die max. 1.2m diep gaan).

Cartografische bronnen geven aan dat het terrein eind 18de eeuw een ruraal karakter had. De Schelde liep iets verder ten noorden van het plangebied en werd in de jaren 1970 rechtgetrokken tot de huidige situatie.

In hetzelfde decennium werd ook het oudste gebouw binnen de grenzen van het projectgebied opgetrokken. De overige percelen behielden hun rurale karakter tot het jaar 1995.

In de omgeving van het plangebied situeren zich verschillende archeologische indicatoren. Zo werden bij een controle van de werken aan de overkant van de Schelde in 1973 Romeinse en Vroeg-Middeleeuwse resten aangetroffen. Iets ten noorden daarvan werden bij een opgraving 2003 Neolithische, Mesolithische en Romeinse resten gevonden. Ook verder ten noorden langs de Schelde kwamen reeds verscheidene archeologische indicatoren aan het licht; hoewel het hier voornamelijk middeleeuwse resten betrof, zijn er ook aanwijzingen voor oudere menselijke aanwezigheid teruggaand tot de steentijden.

1.4.1 Beantwoorden van de onderzoeksvragen

- Wat is op basis van de bestaande bronnen, het archeologisch potentieel van het projectgebied?

Het bureauonderzoek heeft uitgewezen dat het archeologisch potentieel van het projectgebied – op basis van historische, geologische en archeologische bronnen - hoog is. Het plangebied situeert zich in het alluvium van de Schelde, waar in het verleden reeds archeologische indicatoren aan het licht kwamen die mogelijks duiden op een menselijke aanwezigheid vanaf de steentijden.

- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van één of meerdere archeologische sites?

Neen, op basis van het bureauonderzoek kan niet gesteld worden dat er een archeologische site aanwezig is binnen de grenzen van het plangebied.

- Indien niet, kan de afwezigheid van indicaties op basis van de resultaten van het bureauonderzoek verklaard worden? Kan op basis van bestaande bronnen bepaald worden wat de aard, datering en bewaring is?

Op basis van het bureauonderzoek kan noch de aanwezigheid, noch de afwezigheid van een archeologische site gestaafd worden. De verwachting bestaat in principe uit klassieke ondiepe sporenarcheologie vanaf het neolithicum, maar ook afgedekte archeologie vanaf finaal-paleolithicum kan hier niet uitgesloten worden. Op basis van de verstoringshistoriek van het terrein dient men echter rekening te houden met een zekere mate van verstoring van de ondiepe archeologie.

- Wat is de verstoringshistoriek van het plangebied en welke invloed heeft dit op het archeologisch potentieel van het terrein?

Het terrein werd in de jaren 1970 voorzien van één gebouw. In 1995 werd het overige deel van het terrein voor zo'n 90% bebouwd of voorzien van verharding. Het bijgevoegde beeldmateriaal van deze werken vormt een zekere verstoringsindicator. Hoewel niet met zekerheid kan gesteld worden tot op welke diepte deze werf de bodem heeft verstoord, dient men rekening te houden met een aanzienlijke mate van omwoeling. Bij aanleg van de bestaande asfalt dient men rekening te houden met een ingreep van ca. 30-40cm –mv.

- Welke impact hebben de geplande werken op het archeologisch bodemarchief?

De geplande werken bevinden zich integraal op verhard of bebouwd terrein. De geplande ingrepen zullen enkel ter hoogte van de fundering van de burelen mogelijks een impact hebben op vermoedelijk onverstoord bodem. Hier zal men immers tot een diepte van 1.2m ingrijpen. Dit is echter te ondiep om eventueel afgedekte archeologie (hier aanwezig op minstens 3.2m –mv) te bedreigen. Eventueel oppervlakkige aanwezige archeologie zal hier reeds verstoord zijn bij de werken uit 1995.

- Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van een eventueel aanwezige archeologische site?

Indien er bij de geplande werken onverstoord bodem aan het licht komt, zal eventuele archeologie er in versnipperd van aard zijn. Elke vorm van context zal hier zoek zijn. De kans op kennisvermeerdering is hier aldus erg klein.

Deel 2: Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2016

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Laboratoria Van Vooren, 1993. Verslag nr. 93/p997. Onuitgegeven sonderingsverslag.

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

Deel 3: Bijlagen

Projectcode	2017D52
Onderwerp	Leupegem-Meersbloem Oudenaarde
Plannummer	1
Type plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	05/04/2017

Plannummer	2
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	05/04/2017

Plannummer	3
Type plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	05/04/2017

Plannummer	4
Type plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Geplande werken
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	05/04/2017

Plannummer	5
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	05/04/2017

Plannummer	6
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Traditionele Landschappen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	24/05/2017

Plannummer	7
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Tertiair Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	24/05/2017

Plannummer	8
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Quartaire Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	21/04/2017

Plannummer	9
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	21/04/2017

Plannummer	10
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Potentiële bodemerosiekaart per perceel
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	24/05/2017

Plannummer	11
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	29/05/2017

Plannummer	12
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Hoogteverloop
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	29/05/2017

Plannummer	13
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Waterlopen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	24/05/2017

Plannummer	14
Type plan	Schema
Onderwerp plan	Locatie sonderingen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1993

Plannummer	15
Type plan	Schema
Onderwerp plan	Grondlagen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1993

Plannummer	16
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Villaret
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1745-1748

Plannummer	17
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Ferraris
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1771-1777

Plannummer	18
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Atlas der Buurtwegen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Ca. 1840

Plannummer	19
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Poppkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1842-1879

Plannummer	20
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1971

Plannummer	21
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1979-1990

Plannummer	22
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2000-2003

Plannummer	23
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2008-2011

Plannummer	24
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2016

Plannummer	25
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Situering van de werken uit 1995
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	30/05/2017

Plannummer	26
Type plan	Afbeeldingen
Onderwerp plan	Foto's werf 1995
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1995

Plannummer	27
Type plan	Afbeeldingen
Onderwerp plan	Foto's huidige toestand
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	28
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	CAI
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	05/04/2017

Plannummer	29
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Cultuurhistorisch kader
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	24/05/2017

Plannummer	30
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Syntheseplan
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	30/05/2017